

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****2354 Bachelor of Science****Sub. Name: ENVIRONMENTAL STUDIES****Sub. Code: 94282/91270/67043/78928/79089****/79118/83229/84775/91147/91155 /91166/91246/91270/91294/91308****/91437/91457/91555/91656/91966 /92943/93227/77942/93448/93546****/94220/94787/94884/96146/83818****Day and Date: MAY ,11-05-2025****Total Marks: 70****Time: 02:30 PM To 05:30 PM**

- Instructions:**
1. All questions are compulsory
 2. Draw neat labelled diagrams wherever necessary
 3. Figures to the right indicate full marks

Q1) Solve following MCQ.**[10]**

- i. A species not definitely located in the wild and never sighted even once in the last 50 years is called----

ज्या प्रजाती जंगलात निश्चितपणे नसतात आणि गेल्या 50 वर्षात एकदाही न पाहिलेल्या प्रजातीला म्हणतात ----

- A. exotic
परस्थ
- B. Extinct
नामशेषत्व / विनाश झालेले
- C. Endangered
अस्तित्व धोक्यात असलेले
- D. Rare
दुर्मिळ

- ii. Noise is measured using sound meter and the unit is-----

ध्वनी मीटर वापरून आवाज मोजला जातो आणि युनिट ----- आहे

- A. Hertz
हर्ट्झ
- B. Kilogram
किलोग्राम
- C. Joule
जूल्य
- D. Decibel
डेसिबल

- iii. The darker zone in lakes where light penetration is negligible is called

तलावांमध्ये गडद क्षेत्र जेथे प्रकाश आत प्रवेश करणे नगण्य आहे असे म्हणतात

- A. Limnetic zone
खुले क्षेत्र

- B. Littoral zone
किनाऱ्याचे मूलस्थान क्षेत्र
- C. Profundal zone
खोल क्षेत्र
- D. None of the above
वरीलपैकी काहीही नाही

iv. The study of interrelationship between living and non-living organisms and environment is called

सजीव आणि निर्जीव जीव आणि पर्यावरण यांच्यातील परस्परसंबंधांच्या अभ्यासाला -----म्हणतात

- A. Ecosystem
परिसंस्था
- B. Environment
पर्यावरण
- C. Ecology
परिस्थितीकी
- D. All of the above
वरील सर्व

v. The food chain starts with dead organic matter is-----

मृत सेंद्रिय पदार्थासह हि अन्नसाखळी सुरु होते

- A. Detritus food chain
मृतोपजीवी अन्नसाखळी
- B. Grazing food chain
चराऊ अन्नसाखळी
- C. uniform food chain
समांतर अन्नसाखळी
- D. None of the above
वरीलपैकी काहीही नाही

vi. The development of a bare area without any life form is called-----

जेथे जीवाचे अस्तित्व नाही अशा ओसाड जागेच्या विकासाची प्रक्रिया म्हणजे -----

- A. Reaction
प्रतिक्रिया
- B. Nudation
ओसाड जागेचा विकास
- C. competition
स्पर्धा
- D. stabilisation
स्थिरीकरण

vii. 'Smog' is a mixture of-----

स्मॉग' ----- चे मिश्रण आहे

- A. Dust and Gas
धूळ आणि वायू
- B. Smoke and dust

- धूर आणि धूळ
C. Snow and fog
बर्फ आणि धुके
D. Smoke and fog
धूर आणि धुके

viii. Noise pollution limits at silent area in night is-----

रात्री शांत परिसरात ध्वनी प्रदूषणाची मर्यादा आहे -----

- A. 45 dB
B. 85 dB
C. 55 dB
D. 25 dB

ix. D.O. in water stands for-----

पाण्याच्या संदर्भात D.O. म्हणजे-----

- A. Degraded Oxygen
B. Degraded organic
C. Dissolved Oxygen
D. None of the above

x. Following is example of National Park in India-----

भारतातील राष्ट्रीय उद्यानाचे उदाहरण खालीलप्रमाणे आहे-----

- A. Kaziranga from Assam
आसाममधील काझीरंगा
B. Nanda Devi from Uttarakhand
उत्तराखंडमधील नंदा देवी
C. Anamalai area from Tamil Nadu
तामिळनाडूतील अनामलाई क्षेत्र
D. None of the above
वरीलपैकी काहीही नाही

Q2) Answer any three from the following खालीलपैकी कोणतेही तीन उत्तर द्या

[15]

- a. Q1. Define natural resources & add a note on non-renewable resources.
Q2. Write a note on ecological pyramids of Biomass.
Q3. Discuss environmental ethics and resource use.
Q4. Briefly explain water harvesting and watershed management.
Q5. Explain genetic, species and ecosystem diversity with examples.

प्रश्न १. नैसर्गिक संसाधनांची व्याख्या करा आणि नूतनीकरणीय संसाधनांवर एक टीप जोडा.

प्रश्न २. जैववस्तुमानाच्या मनोऱ्याबद्दल एक टीप लिहा.

प्रश्न ३. पर्यावरणीय नीतिमत्ता आणि संसाधनांचा वापर यावर चर्चा करा.

प्रश्न ४. पाणी संकलन आणि पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन थोडक्यात सांगा.

प्रश्न ५. उदाहरणांसह जनुकीय विविधता, प्रजातीय विविधता व परिसंस्था विविधता स्पष्ट करा.

Q3) Write Short note on any three कोणत्याही तीनवर लहान टीप लिहा

- a. Q1. Disaster Management
 Q2. Climate change
 Q3. Population explosion
 Q4. Noise pollution
 Q5. Biomass energy
 Q1. आपत्ती व्यवस्थापन
 Q2. हवामान बदल
 Q3. लोकसंख्येचा स्फोट
 Q4. ध्वनी प्रदूषण
 Q5. जैववस्तुमानीय ऊर्जा

Q4) List the functions of producers, consumers and decomposers in an ecosystem with examples [10]

OR

Describe the threats to biodiversity and the various methods used in the Conservation of Biodiversity.

परिसंस्थेतील उत्पादक, ग्राहक आणि विघटक यांची कार्ये उदाहरणांसह सूचीबद्ध करा.

किंवा

जैवविविधतेला असलेले धोके आणि जैवविविधतेच्या संवर्धनासाठी वापरल्या जाणाऱ्या विविध पद्धतींचे वर्णन करा.

Q5) Explain in detail the Water (Prevention and Control of Pollution) Act [10]

OR

Give an account of Ecological succession concerning causes and types.

पाणी (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) कायद्याचे तपशीलवार वर्णन करा.

किंवा

कारणे आणि प्रकारांच्या संदर्भात परिस्थितीय बदलांचा लेखाजोखा द्या/ वर्णन करा.

Q6) Discuss any two environmental movements in India. [10]

OR

What is Solid waste Management? Explain its Causes, effects and control measures

भारतातील कोणत्याही दोन पर्यावरण चळवळींची चर्चा करा.

किंवा

घनकचरा व्यवस्थापन म्हणजे काय ? त्याची कारणे, परिणाम आणि नियंत्रण उपाय स्पष्ट करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (287) B.Sc. Computer Science (Entire) (67043) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 2] (1155) Bachelor of Architecture(C.B.C.S) (79089) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 3] (159) Bachelor Of Technology-(Cr.) (84775) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 4] (2367) B.Sc. Food Science (Entire) (CBCS)(NEP 20) (91166) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 5] (2368) B. Voc. in Automobile (NEP 2020) (93546) Environmental Science Part 2 SEM 4
- 6] (1189) B.Voc.Tourism and Service Industry(NEP-2020) (92943) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 7] (2324) B.Sc. (CBCS) (78928) ENVIRONMENTAL STUDIES Part 2 SEM 4
- 8] (1115) B.Voc.Agriculture (77942) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 9] (5526) Five Years Law (CBCS) (83229) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 10] (2364) CBCS B.Sc. Food Technology & Management (91966) Environmental Studies Part 2 SEM 4
(Entire)(NEP 20)
- 11] (1154) B.Tech. CBCS (79118) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 12] (2362) B.Sc. Sugar Technology Entire (NEP 2020) (91656) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 13] (2369) B.Voc. Printing and Publishing (NEP 2020) (93448) Environmental Science Part 2 SEM 4
- 14] (3147) BACHELOR OF VOCATION IN GRAPHIC (94220) Environmental studies- Part 2 SEM 4
DESIGNS(NEP2020) II
- 15] (1162) Bachelor of Social Work (NEP20) (91437) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 16] (2359) B.Sc. Computer Science Entire (NEP 2020) (91270) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 17] (1168) B.A. in Dress Making and Fashion Co-ordination (91246) Environmental Studies Part 2 SEM 4
(NEP 20)
- 18] (2365) B.Sc. Food Science & Technology Entire (NEP (91155) Environmental Studies Part 2 SEM 4
2020)
- 19] (1180) B.Voc in Nursing & Hospital (94884) Environmental Science Part 2 SEM 4
Management(NEP-2020)
- 20] (2354) B.Sc. CBCS (NEP 2020) (94282) ENVIRONMENTAL STUDIES Part 2 SEM 4
- 21] (2360) B.Sc. Biotechnology Entire (NEP 2020) (91294) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 22] (1171) B.Voc.Agriculture (NEP 2020) (93227) Environmental Science Part 2 SEM 4
- 23] (7810) B.C.A. (CBCS) (83818) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 24] (2361) B.Sc. Information Technology Entire (NEP 2020) (91308) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 25] (8842) Bachelor of Arts and Bachelor of Education (94787) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 26] (2358) B.Sc.-M.Sc. Nanoscience and Technology (5 Years (91147) Enviroment Studies Part 2 SEM 4
Integrated)
- 27] (2363) B.Sc. Animation Entire (NEP 2020) (91555) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 28] (1191) Bachelor of Interior Design (NEP 2020) (91457) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 29] (2358) B.Sc.-M.Sc. Nanoscience and Technology (5 (96146) Environmental Studies Part 2 SEM 4
Years Integrated)

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****3140 B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020)****Sub. Name: RGM / RGT-1****Sub. Code: 61918/73341/77641/90818****Day and Date: JUNE ,02-06-2025****Total Marks: 40****Time: 10:30 AM To 12:00 PM**

Instructions: 1. All questions are compulsory
 2. Figures to the right indicate full marks
 3. Use Sketches/Diagrams wherever necessary

Special Inst.: 4. Use of map stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions. खालील प्रश्नासाठी योग्य पर्याय निवडा [5]

- i. The idea of 'Annual Holiday' is started in which country?
 वार्षिक सुट्टीची कल्पना कोणत्या देशात सुरु झाली ?
 A. America
 अमेरिका
 B. Japan
 जपान
 C. Europe
 युरोप
 D. India
 भारत
- ii. Which tourist center is known as the 'Queen of the Hill'?
 कोणते पर्यटन स्थळ 'क्वीन ऑफ हिल' म्हणून ओळखले जाते ?
 A. Shimla
 सिमला
 B. Darjeeling
 दार्जीलिंग
 C. Mussoorie
 मसुरी
 D. Dehradun
 डेहराडून
- iii. Which type of tourism is associated with Scuba Driving?
 स्कुबा ड्रायव्हिंग हे कोणत्या पर्यटन प्रकाराशी संबंधित आहे ?
 A. Traditional tourism
 पारंपारिक पर्यटन
 B. Agro tourism
 कृषी पर्यटन
 C. Eco tourism

पर्यावरणीय पर्यटन

D. Adventure tourism

साहसी पर्यटन

iv. What is the fastest growing new tourism trend in the tourism business?

पर्यटन व्यवसायातील झपाट्याने वाढणारा नवीन पर्यटन कल कोणता ?

A. Adventurous

साहसी

B. Environmental

पर्यावरणीय

C. Religious

धार्मिक

D. Historical

ऐतिहासिक

v. How to use computer technology in Tourism industries?

पर्यटन व्यवसायात कॉम्प्युटर तंत्रज्ञानाचा कसा उपयोग होतो ?

A. e- tickets

ई- तिकीट

B. Hotel searching

हॉटेल शोधण्यासाठी

C. Distance calculation

अंतर मोजण्यासाठी

D. All of above

वरील सर्व

Q2) Write short notes (any Three) टिपा लिहा (कोणत्याही तीन)

[15]

a. Significance of Tourism

पर्यटनाचे महत्त्व

b. Adventure Tourism

साहसी पर्यटन

c. Economic impact of tourism

पर्यटनाचे आर्थिक परिणाम

d. Questionnaires and surveys

प्रश्नावली आणि सर्वेक्षण

e. e- ticket booking

ई- तिकीट आरक्षण

Q3) Write detail answers

[10]

सविस्तर उत्तर लिहा

- a. Define the tourism and explain the nature of tourism?
पर्यटनाची व्याख्या सांगून स्वरूप स्पष्ट करा
OR
Explain the tourism types on basis of time and nature?
पर्यटनाचे कालावधी व स्वरूपानुसार प्रकार स्पष्ट करा

Q4) Write detail answers
सविस्तर उत्तर लिहा

[10]

- a. Discuss the environmental impact of tourism?
पर्यटनाच्या पर्यावरणीय परिणामांची चर्चा करा
OR
Explain the use of computer in tourism geography ?
संगणकाचे पर्यटन भूगोलातील उपयोग स्पष्ट करा ?

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73341) RGM / RGT-1 Part 2 SEM 3

2] (388) B. A.(Semester) (61918) RESOURCE GEOG.MAHARASHTRA/GEOG. OF
TOURISM-PAPER-I

Part 2 SEM 3

3] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (90818) RGM / RGT-1 Part 2 SEM 3

4] (388) B. A.(Semester) (77641) RGM / RGT-1 Part 2 SEM 3

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: RGM / RGT-1****Sub. Code: 61918/73341/77641/90818****Day and Date: JUNE ,02-06-2025****Total Marks: 40****Time: 10:30 AM To 12:00 PM**

- Instructions:**
1. All questions are compulsory
 2. Draw neat labelled diagrams wherever necessary
 3. Figures to the right indicate full marks

Special Inst.: 4. Use of map-stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following question. खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या [5]
पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

- i. Resource geography is a sub-discipline of which geography?/
साधनसंपत्ती भूगोल ही कोणत्या भूगोलाची उपशाखा आहे ?
 A. Physical geography / प्राकृतिक भूगोल
 B. Economic geography / आर्थिक भूगोल
 C. Social geography / सामाजिक भूगोल
 D. Political geography / राजकीय भूगोल
- ii. What type of Resource are oceans?/
सागरी संपत्ती कोणत्या प्रकारची साधन संपत्ती आहे ?
 A. Public / सार्वजनिक
 B. National / राष्ट्रीय
 C. Global / जागतिक
 D. None of these / यापैकी नाही
- iii. In which district are the largest magnesium deposits found in Maharashtra?/
महाराष्ट्रात सर्वात जास्त मॅग्नेशियम साठे कोणत्या जिल्ह्यात सापडतात ?
 A. Bhandara / भंडारा
 B. Nagpur / नागपूर
 C. Sindhudurg / सिंधुदुर्ग
 D. None of these / यापैकी नाही.
- iv. What is the name of the dam reservoir near Paithan on Godavari River?/
गोदावरी नदीवरील पैठण जवळील धरणाच्या जलाशयास कोणत्या नावाने ओळखले जाते ?
 A. Shahuagar / शाहूसागर
 B. Shivsagar / शिवसागर
 C. Lakshmisagar / लक्ष्मीसागर
 D. Nathagar / नाथसागर

v. What type of soil is found on top of Sahyadri Mountains of Maharashtra?/

महाराष्ट्राच्या सह्याद्री पर्वत माथ्यावर कोणत्या प्रकारची मृदा आढळते ?

- A. Alluvial soil / गाळाची मृदा
- B. Laterite soil / जांभी मृदा
- C. Black soil / काळी मृदा
- D. None of these / यापैकी नाही

Q2) Write short notes on any three of the following. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची थोडक्यात [15]
उत्तर लिहा.

- a. Write information about the climate of Maharashtra./ [5]
महाराष्ट्राचे हवामानाविषयी माहिती लिहा.
- b. Explain conservation of resources for sustainable development./ [5]
शाश्वत विकासासाठी साधनसंपत्तीचे संवर्धन स्पष्ट करा.
- c. Give information about wind power centers in Maharashtra./ [5]
महाराष्ट्रातील पवन ऊर्जा केंद्रांच्याविषयी माहिती द्या.
- d. Explain the distribution of soil types in Maharashtra./ [5]
महाराष्ट्रातील मृदा प्रकाराचे वितरण स्पष्ट करा.
- e. Write information about irrigation project in your district./ [5]
आपल्या जिल्ह्यातील जलसिंचन प्रकल्पाची माहिती लिहा.

Q3) Write answers in detail of the following question. (Any One) [10]
दीर्घोत्तरी प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

- a. Describe the physical divisions of Maharashtra. / [10]
महाराष्ट्राच्या प्राकृतिक रचनेचे वर्णन करा.

Or

- b. Explain the role of resources in regional development./ [10]
प्रादेशिक विकासामध्ये साधन संपत्तीची भूमिका स्पष्ट करा

Q4) Write answers in detail of the following question. (Any One) [10]
दीर्घोत्तरी प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

- a. Give information about coal reserves and production in Maharashtra./ [10]
महाराष्ट्रातील दगडी कोळशाचे साठे व उत्पादन यांची माहिती द्या.

Or

- b. Briefly describe the types of irrigation in Maharashtra./ [10]
महाराष्ट्रातील जलसिंचनाचे प्रकार सांगून त्यांची थोडक्यात माहिती द्या.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73341) RGM / RGT-1 Part 2 SEM 3
- 2] (388) B. A.(Semester) (61918) RESOURCE GEOG.MAHARASHTRA/GEOG. OF TOURISM-PAPER-I Part 2 SEM 3
- 3] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (90818) RGM / RGT-1 Part 2 SEM 3
- 4] (388) B. A.(Semester) (77641) RGM / RGT-1 Part 2 SEM 3

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Public Administration-1****Sub. Code: 49216/61915/61916/73339/77639 /90816****Day and Date: JUNE ,02-06-2025****Total Marks: 40****Time: 10:30 AM To 12:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1) Solve following MCQ. खालील बहुपर्यायी प्रश्न सोडवा****[5]**

- i. The study of New - public administration started after.....
नव- लोकप्रशासनाचा अभ्यास नंतर सुरु झाला.
A. 1950 १९५०
B. 1960 १९६०
C. 1970 १९७०
D. 1980 १९८०
- ii. Public administration in Countries is called development administration.
..... राष्ट्रातील लोकप्रशासनाला विकास प्रशासन असे म्हणतात.
A. Developed विकसित
B. Developing विकसनशील
C. Undeveloped. अविकसित.
D. None of these यापैकी नाही
- iii. Public choice approach is the freedom of the people to choose the services according to their choice in the government system.
..... म्हणजे शासकीय व्यवस्थेमध्ये जनतेला आपल्या आवडीनुसार सेवा निवडण्याचे स्वातंत्र्य होय.
A. Public choice approach लोकनिवड दृष्टिकोन
B. Public management approach लोक व्यवस्थापन दृष्टिकोन
C. Development administration विकास प्रशासन
D. None of these यापैकी नाही
- iv. The POSDCORB approach was proposed by
POSDCORB दृष्टिकोन यांनी मांडला.
A. Herbert Simon. हर्बर्ट सायमन
B. Luther Gulick ल्युथर गुलिक
C. Willoughby विलोबी
D. Max Weber मॅक्स वेबर
- v. is called the father of public administration.
..... यांना लोकप्रशासनाचा जनक असे म्हणतात.
A. Woodrow Wilson वुड्रो विल्सन

- B. Willoughby विलोबी
C. Henry Fayol हेन्री फेयाल
D. Max Weber मॅक्स वेबर

Q2) Write short note (Any Three) टीपा लिहा (कोणतेही तीन) [15]

- a. Scope of Public Administration [5]
लोकप्रशासनाची व्याप्ती
- b. Hierarchy [5]
अधिकार पदपरंपरा (पद सोपान)
- c. Centralization and Decentralization [5]
केंद्रीकरण व विकेंद्रीकरण
- d. Public choice approach [5]
लोक निवड दृष्टिकोन
- e. Development Administration [5]
विकास प्रशासन

Q3) Answer the following Questions in details. (Any Two) [20]
खालील प्रश्नाची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

- a. Explain the meaning and nature of public administration. [10]
लोकप्रशासनाचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
- b. Explain the meaning and development of New-public administration. [10]
नव-लोकप्रशासनाचा अर्थ आणि विकास स्पष्ट करा.
- c. Explain the neo-public management approach to the study of public [10]
administration.
लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाचा नव-लोकव्यवस्थापन दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- d. Explain the meaning, definition and nature of organization. [10]
संघटनेचा अर्थ, व्याख्या आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (77639) Public Administration-1 Part 2 SEM 3
- 2] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73339) Public Administration-1 Part 2 SEM 3
- 3] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (90816) Public Administration-1 Part 2 SEM 3

- 4] (388) B. A.(Semester) (61916) PUBLIC ADMINISTRATION-PAPER-I Part 2 SEM 3
- 5] (388) B. A.(Semester) (49216) PUBLIC ADMINISTRATION-PAPER-I Part 2 SEM 3
- 6] (388) B. A.(Semester) (61915) LINGUISTICS-PAPER-I Part 2 SEM 3

698132

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester -III) (NEP) (CBCS)**Examination, June-2025****PRINCIPLES OF CO-OPERATION -I****Sub. Code : 90803/49203/61903/73326/77626****Day and Date : Monday, 02/06/2025****Total Marks : 40****Time : 10:30 a.m. to 12:00 p.m.**

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternatives. [5]

- 1) Majority of the countries of the world have adopted the _____ economy.

A) Capitalism	B) Socialism
C) Mixed	D) Dictatorship
- 2) Co-operatives Associations are economically _____.

A) Weak	B) Strong
C) Traders	D) None of these
- 3) _____ is the foundation of cooperation.

A) Heterogeneity	B) Equality
C) Centralization	D) Decentralization
- 4) The State Government provides financial assistance to the Co-operative Societies by purchasing _____.

A) of goods	B) of debentures
C) of share capital	D) of capital

5) When the audit of cooperative societies is done at the end of the financial year, it is called as _____.

- A) Intermediate audit B) Continuous audit
C) Annual audit D) None of these

Q2) Write Short Notes. (any three)

[15]

- A) Role of Co-operative Registrar.
B) Types of Audit.
C) Importance of cooperation.
D) Robert Owen.
E) Characteristics of Co-operation.

Q3) Write detail answers on any two of the following.

[20]

- A) Discuss the impact of globalization on the Indian Co-operative Movement.
B) Explain the structure and functions of an International Co-operative Organization.
C) Explain the advantages and disadvantages of audit of co-operative societies.

मराठी रुपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तिथे सुबक आकृत्या काढाव्यात.

Q1) रिकाम्या जागा भरा.

[5]

- 1) जगातील बहुसंख्य देशांनी ----- अर्थव्यवस्था स्वीकारलेली आहे.
अ) भांडवलशाही ब) समाजवादी
क) मिश्र ड) हुकूमशाही

- 2) सहकार हे आर्थिकदृष्ट्या ----- संघटन होय.
 अ) दुर्बलांचे ब) सबलांचे
 क) व्यापाऱ्यांचे ड) यापैकी एकही नाही
- 3) ----- हा सहकाराचा पाया आहे.
 अ) विषमता ब) समता
 क) केंद्रीकरण ड) विकेंद्रीकरण
- 4) राज्य सरकार ----- खरेदी करून सहकारी संस्थांना आर्थिक मदत करते.
 अ) वस्तूंची ब) कर्जरोख्यांची
 क) भागभांडवलाची ड) भांडवलाची
- 5) जेव्हा आर्थिक वर्षाच्या शेवटी सहकारी संस्थांचे लेखापरीक्षण केले जाते, तेव्हा त्याला ----- म्हणतात.
 अ) मध्यवर्ती ऑडिट ब) सतत ऑडिट
 क) वार्षिक ऑडिट ड) यापैकी एकही नाही

Q2) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतीही तीन)

[15]

- 1) सहकारी निबंधकाची कार्ये
- 2) लेखापरीक्षणाचे प्रकार
- 3) सहकाराचे महत्त्व
- 4) रॉबर्ट ओवेन
- 5) सहकाराची वैशिष्ट्ये

Q3) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर तपशीलवार उत्तरे लिहा.

[20]

- 1) जागतिकीकरणाचे भारतीय सहकारी चळवळीवरील परिणाम यावर चर्चा करा.
- 2) आंतरराष्ट्रीय सहकारी संघटनेची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.
- 3) सहकारी संस्थांच्या लेखापरीक्षणाचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: ECONOMICS-XII DSE-E196****Sub. Code: 95369****Day and Date: APRIL ,04-04-2025****Total Marks: 40****Time: 02.30 PM To 04:00 PM**

- Instructions:**
1. All questions are compulsory
 2. Draw neat labelled diagrams wherever necessary
 3. Figures to the right indicate full marks

Q1) Complete the following Sentences by choosing the correct alternative. खाली दिलेल्या [5]
पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा.

- i. In perfect competition the seller is.....
पूर्ण स्पर्धेत विक्रेता असतो.
A. Price maker किंमत कर्ता
B. Price taker किंमत स्विकारणारा
C. Single एकच
D. None of these यापैकी नाही
- ii.is not the way of product differentiation.
..... हा वस्तुभेदाचा मार्ग नाही.
A. Price discrimination मुल्यभेद
B. Advertising जाहिरात
C. Franchise फ्रँचायजी
D. Guarantee-Warranty गॅरंटी-वॉरंटी
- iii. Oligopoly and duopoly are types of.....
अल्पाधिकार व द्वयाधिकार हेचे प्रकार आहेत.
A. Perfect competition पूर्ण स्पर्धा
B. Monopoly मक्तेदारी
C. Imperfect competition अपूर्ण स्पर्धा
D. All of these यापैकी सर्व
- iv. the compensation paid to the landowner for the use of this element is the clause.
.....या घटकाच्या वापराबद्दल जमीन मालकास दिला जाणारा मोबदला म्हणजे खंड होय.
A. Labor श्रम
B. Land भूमी
C. Capital भांडवल
D. All of these यापैकी सर्व
- v. Money demand for daily purpose depends on.....

दैनंदिन हेतूसाठी असलेली पैशाची मागणीवर अवलंबून असते.

- A. Investment गुंतवणूक
- B. Income उत्पन्न
- C. Interest rate व्याजदर
- D. Saving बचत

Q2) Write short notes (any three out of five) टीपा लिहा (कोणत्याही तीन) [15]

- a. Price Discrimination [5]
मूल्यभेद
- b. Product Differentiation [5]
वस्तुभेद
- c. Wage Differentiation [5]
वेतन भिन्नता
- d. Quasi Rent [5]
आभास खंड
- e. Duopoly [5]
द्वयाधिकार

Q3) Write detail answer of the following question. (Any two) [20]
खालीलप्रमाणे दिलेल्या प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

- a. What is perfect competition? State the characteristics. [10]
पूर्ण स्पर्धा बाजारपेठ म्हणजे काय ? वैशिष्ट्ये सांगा.
- b. What is monopoly? Explain the characteristics. [10]
मक्तेदारी बाजारपेठ म्हणजे काय ? सांगून वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- c. Explain the Interest theory of classical economist. [10]
सनातनवाद्यांचा व्याज विषयक सिद्धांत स्पष्ट करा.
- d. Explain the innovation theory of profit. [10]
नफ्याचा नवप्रवर्तन सिद्धांत स्पष्ट करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (95369) ECONOMICS-XII DSE-E196 Part 3 SEM 6

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Social Reforms in India-1****Sub. Code: 49210/61910/73333/77633/90810****Day and Date: JUNE ,02-06-2025****Total Marks: 40****Time: 10:30 AM To 12:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1)** Fill in the blanks by choosing the appropriate alternative given below. रिकाम्या जागी [5]
योग्य पर्याय लिहा.

- i.led the *Shuddhikaran*(Purification) Movement.
.....ने शुद्धीकरण चळवळ चालविली.
A. Satyashodhak Samaj सत्यशोधकसमाज
B. Arya Samaj आर्यसमाज
C. Prarthana Samaj प्रार्थनासमाज
D. Brahmo Samaj ब्राह्मोसमाज
- ii.founded '*Atmiy Sabha*' in the year 1815.
.....यांनी सन १८१५ मध्ये आत्मीयसभेची स्थापना केली
A. Keshavchandra Sen केशवचंद्र सेन
B. Devedranath Tagore देवेंद्रनाथ टागोर
C. Swami Dayanand Saraswati स्वामी दयानंद सरस्वती
D. Raja Rammohan Roy राजा राममोहन रॉय
- iii. Mahatma Phule described the exploitation of farmers class in his book.....
महात्मा फुले यांनी शेतकरी वर्गाच्या पिळवणूकीचे वर्णन या ग्रंथात केले आहे.
A. *Ishara* इशारा
B. *Gulamgiri* गुलामगिरी
C. *Truty Ratn* तृतीयरत्न
D. *Shetakaryancha Asud*. शेतकऱ्यांचा आसूड
- iv. *Devadasi Pratha*(custom) was banned by Law in Kolhapur Princely State by.....
.....यांनी कोल्हापूर संस्थानात देवदासी प्रथेवर कायद्याने बंदी घातली.
A. Rakhmabai Kelvkar रखमाबाई केळवकर
B. Chh. Rajaram Maharaja छ.राजाराम महाराज
C. Chh. Shahaji Maharaja छ.शहाजी महाराज
D.) Rajarshri Chh. Shahu Maharaja राजर्षी छ. शाहू महाराज
- v. Dr.Ambedkar led the Kalaram Temple Satyagraha on.....
डॉ.आंबेडकरानी काळाराम मंदीर सत्याग्रहाचे नेतृत्व.....येथे केले

- A. Nagpur नागपूर
- B. Pune पुणे
- C. Nashik नाशिक
- D. Mumbai मुंबई

Q2) Write short notes(Any Three) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

- a. Educational work of Arya Samaj आर्य समाजाचे शैक्षणिक कार्य
- b. Satyashodhak Samaj सत्यशोधकसमाज
- c. The book 'Shetkaryancha Asud' शेतकऱ्यांचा आसूड' ग्रंथ
- d. The laws made by Raj. Chh. Shahu Maharaja for Women
राजर्षी छ.शाहू महाराजांनी स्त्रियांच्यासाठी केलेले कायदे
- e. The book 'Annihilation of Caste' अनिहिलेशन ऑफ कास्ट' ग्रंथ

Q3) Answer the following question in detail. (Any Two)
दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन)

[20]

- a. Evaluate the work of Swami Vivekananda and Ramkrushna Mission.
स्वामी विवेकानंद आणि रामकृष्ण मिशनच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.
- b. Explain the social and educational work of Mahatma Phule.
महात्मा फुले यांचे सामाजिक व शैक्षणिक कार्य स्पष्ट करा.
- c. Explain the work of Rajarshi Shahu Maharaj for the social and educational upliftment of lower classes.
राजर्षी छ. शाहू महाराजांनी कनिष्ठ वर्गाच्या शैक्षणिक व सामाजिक उद्धारासाठी केलेले कार्य स्पष्ट करा.
- d. Evaluate the Satyagraha of Mahad and Temple Entry Movement of Dr. Babasaheb Ambedkar.
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा महाडचा सत्याग्रह आणि मंदिरप्रवेश चळवळीचे मूल्यमापन करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73333) Social Reforms in India-1 Part 2 SEM 3
- 2] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (90810) Social Reforms in India-1 Part 2 SEM 3
- 3] (388) B. A.(Semester) (49210) HISTORY OF SOCIAL REFORM IN MAHARASHTRA-
PAPER-I Part 2 SEM 3
- 4] (388) B. A.(Semester) (77633) Social Reforms in India-1 Part 2 SEM 3

4186668

Seat No.	
---------------------	--

B.A. (Part - II) (Semester -III) (NEP)**Examination, May-2025****GEOGRAPHY****DSC-D 20 Resource Geography (Paper - IV)****Sub. Code : 90866/61988/73389/77689****Day and Date : Tuesday, 27/05/2025****Total Marks : 40****Time : 02:30 p.m. to 04:00 p.m.**

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.
 - 4) Use of map stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative from the following question. [5]

- 1) Which of the following Scholar defines the resources?
 - A) Humboldt
 - B) Blache
 - C) Zimmarman
 - D) Ritter
- 2) Which of the following is non-conventional source of energy?
 - A) Solar Energy
 - B) Tidal Energy
 - C) Wind Energy
 - D) All of these
- 3) For what purpose from the following water resources were used?
 - A) Agriculture
 - B) Industrialization
 - C) Domestic Need
 - D) All of these
- 4) Protection and conservation of natural resources is what kind of development?
 - A) Sustainable
 - B) Temporary
 - C) Political
 - D) Social

5) Which of the following methods is useful for population density distribution?

A) Proportional Circle	B) Choropleth Maps
C) Cube Diagram	D) Divided Circle

Q2) Write short notes. (Any three)

[15]

- 1) Solar Energy
- 2) Concept of Sustainable Resource Development
- 3) Management for Sustainable Human Resource Development
- 4) Proportional Circle
- 5) Isopleth Map

Q3) Write a detailed answer of a following question.

[10]

Explain the concept and classification of resources.

OR

Explain the distribution, utilization and problems of water resources.

Q4) Write a detailed answer of a following question.

[10]

Explain sustainable development of forest resources.

OR

Explain the need for sustainable resource development in India.

मराठी रुपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 2) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या आणि नकाशा काढा.
 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 4) नकाशा स्टेन्सील्स वापरण्यास परवानगी आहे.

Q1) खालील प्रश्नांसाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[5]

- 1) खालीलपैकी कोणत्या तज्ञाने साधनसंपत्तीची व्याख्या केलेली आहे?

अ) हंबोल्ट	ब) ब्लाश
क) झिम्मरमन	ड) रिटर
- 2) खालीलपैकी कोणते अपारंपारिक उर्जासाधन आहे?

अ) सौर उर्जा	ब) भरतीची उर्जा
क) पवन उर्जा	ड) वरील सर्व
- 3) जल साधनसंपत्तीचा उपयोग खालीलपैकी कोणत्या कारणासाठी होतो?

अ) शेती	ब) उद्योगधंदे
क) घरगुती गरज	ड) वरील सर्व
- 4) नैसर्गिक साधन संपत्तीचे संरक्षण व संवर्धन म्हणजेच कोणत्या प्रकारचा विकास आहे?

अ) शाश्वत	ब) तात्पुरता
क) राजकीय	ड) सामाजिक
- 5) खालीलपैकी कोणती पद्धती लोकसंख्या घनतेचे वितरण दर्शविण्यासाठी उपयुक्त आहे?

अ) प्रमाणबद्ध वर्तुळ	ब) छाया पद्धती
क) घन आकृती	ड) विभाजित वर्तुळ

Q2) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

- 1) सौरउर्जा
- 2) शाश्वत साधनसंपत्ती विकासाची संकल्पना
- 3) शाश्वत मानव संसाधन विकासासाठी व्यवस्थापन
- 4) प्रमाणबद्ध वर्तुळ
- 5) सममूल्य रेषा नकाशे

Q3) खालील प्रश्नाचे उत्तर विस्ताराने लिहा.

[10]

साधनसंपत्तीची संकल्पना व साधनसंपत्तीचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

किंवा

जल साधनसंपत्तीचे वितरण, उपयोजन व समस्या स्पष्ट करा.

Q4) खालील प्रश्नाचे उत्तर विस्ताराने लिहा.

[10]

वन संपत्तीचा शाश्वत विकास स्पष्ट करा.

किंवा

भारतातील शाश्वत संसाधन विकासाची गरज स्पष्ट करा.

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: History- IV DSC-D2****Sub. Code: 49260/61960/73371/77671/90848****Day and Date: JUNE ,03-06-2025****Total Marks: 40****Time: 10:30 AM To 12:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1)** Q. 1. Complete the following sentences by choosing correct alternatives. प्रश्न.1. खाली [5]
दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

- i. The creator of modern India is called
- १) आधुनिक भारताचा निर्माता असे यास म्हटले जाते.
- A. Lord Bentinck
(अ) लॉर्ड बेंटिंक
- B. Lord Cornwallis
(ब) लॉर्ड कॉर्नवॉलिस
- C. Lord Dalhousie
(क) लॉर्ड डलहौसी
- D. Lord Wellesley
(ड) लॉर्ड वेलस्ली
- ii. Dual government in India was implemented by
- २) भारतात दुहेरी राज्यव्यवस्था याने राबविली.
- A. Robert Clive
(अ) रॉबर्ट क्लाइव्ह
- B. Warren Hastings
(ब) वॉरन हेस्टिंग
- C. Lord Cummins
(क) लॉर्ड कर्मिन्स
- D. Lord Canning
(ड) लॉर्ड कॅनिंग
- iii. Treaty of Vasai was concluded by the British with.....
- ३) वसईचा तह इंग्रजांनी..... यांच्याशी केला.
- A. Madhavrao Peshwa
(अ) माधवराव पेशवे
- B. Peshwa Bajirao II
(ब) पेशवे बाजीराव दुसरा
- C. Raghunathrao Peshwa
(क) रघुनाथराव पेशवे

D. Nanasaheb Peshwa

(ड) नानासाहेब पेशवे

iv. The major importer of England's cotton cloth was

४) इंग्लंडच्या सुती कापडाचा प्रमुखआयातदार देश होता.

A. China

(अ) चीन

B. Japan

(ब) जपान

C. Afghanistan

(क) अफगाणिस्तान

D. India

(ड) भारत

v. The Declaration of Independence of 1858 was issued by Queen.

५) १८५८ चा जाहीरनामा या राणीने काढला.

A. Elizabeth

(अ) एलिझाबेथ

B. Catherine

(ब) कॅथेराइन

C. Victoria

(क) व्हिक्टोरिया

D. Mountbatten

(ड) माउंटबॅटन

Q2) Q. 2. Write short notes. प्रश्न.2. टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

a. Importance of the Battle of Plassey.

अ) प्लासीच्या लढाईचे महत्त्व.

b. Dual polity.

ब) दुहेरी राज्यव्यवस्था.

c. Lord Dalhousie.

क) लॉर्ड डलहौसी.

d. Ryotwari System.

ड) रयतवारी पद्धत.

e. Consequences of industrial decline.

इ) औद्योगिक न्हासाचे परिणाम.

Q3) Q. 3. Write detail answers on any two (out of four) of the following.

[20]

प्रश्न.3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा.

- a. Explain in detail about the first Anglo-Maratha war
अ) पहिल्या इंग्रज - मराठा युद्धाविषयी सविस्तर माहिती सांगा. [10]
- b. Explain in detail about the deployment method.
ब) तैनाती फौज पद्धतीविषयी सविस्तर माहिती स्पष्ट करा. [10]
- c. Discuss the factors of economic relief by British.
क) ब्रिटिशांनी केलेल्या आर्थिक निसारणाच्या घटकांची चर्चा करा. [10]
- d. State the reasons for the uprising of 1857.
ड) १८५७ च्या उठावाची कारणे सांगा. [10]

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (61960) HISTORY PAPER IV Part 2 SEM 3
- 2] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73371) History- IV DSC-D2 Part 2 SEM 3
- 3] (388) B. A.(Semester) (77671) History- IV DSC-D2 Part 2 SEM 3
- 4] (388) B. A.(Semester) (49260) HISTORY PAPER IV Part 2 SEM 3
- 5] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (90848) History- IV DSC-D2 Part 2 SEM 3

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Sociology- IV DSC-D4****Sub. Code: 61964/73373/77673/90850****Day and Date: JUNE ,05-06-2025****Total Marks: 40****Time: 02.30 PM To 04:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1) Write the answers to the following questions by choosing the correct alternatives. [5]**

योग्य पर्याय निवडून खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- i. is needed to give direction to a social movement.
सामाजिक चळवळीला दिशा देण्यासाठी गरज असत.
- A. Government शासनाची
B. Law कायद्याची
C. Leadership नेतृत्वाची
D. Public opinion लोकमताची
- ii. is an effective organization of farmers in Punjab.
..... ही पंजाबमधील शेतकर-यांची प्रभावी संघटना आहे.
- A. Bharatiya Kisan Union भारतीय किसान युनियन
B. Kirti Kisan कीर्ती किसान
C. Kisan Sabha किसान सभा
D. None of these यापैकी नाही
- iii. Among the various problems of farmers, is an important problem.
शेतक-यांच्या विविध समस्यांमध्ये ही महत्वाची समस्या आहे.
- A. Economic आर्थिक
B. *ultipatti* उलटीपट्टी
C. Traditional पारंपारिक
D. Health related आरोग्य विषयक
- iv. The decision of reservation in government jobs was first taken by
सरकारी नोक-यात आरक्षणाचा निर्णय सर्वप्रथम यांनी घेतला.
- A. Rajarshi Shahu Maharaj राजर्षी शाहू महाराज
B. Sayajirao Gaikwad सयाजीराव गायकवाड
C. Mahatma Phule महात्मा फुले
D. Dr. Babasaheb Ambedkar डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

- v. The *Chipko Andolan* movement was started under the leadership of
 चिपको आंदोलन चळवळ यांच्या नेतृत्वाखाली सुरु झाली.
 A. Medha Patkar मेधा पाटकर
 B. Sundarlal Bahuguna सुंदरलाल बहुगुणा
 C. Baba Amate बाबा आमटे
 D. Rajendrasinh Rana राजेंद्रसिंह राणा

Q2) Write short note on any three of the following. खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर टिपा लिहा **[15]**

- a. Problems of Dalit दलितांच्या समस्या
 b. Impact of Peasant Movement on society शेतकरी चळवळीचा समाजावरील परिणाम
 c. Importance of social movements सामाजिक चळवळीचे महत्त्व
 d. Impact of Tribal Movement आदिवासी चळवळीचा परिणाम
 e. Contribution of Babasaheb Ambedkar to Dalit Movement
 बाबासाहेब आंबेडकरांचे दलित चळवळीतील योगदान

Q3) Write detailed answers to the following questions. खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. **[10]**

a) Explain the characteristics of social movement.

अ) सामाजिक चळवळीची वैशिष्ट्ये विशद करा.

Or / किंवा

b) Review the problems of farmers in India.

ब) भारतातील शेतकऱ्यांच्या समस्यांचा आढावा घ्या.

Q4) Write detailed answers to the following questions. खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. **[10]**

a. Explain the impact of Dalit movement on the society.

अ) दलितांच्या चळवळीचा समाजावरील परिणाम स्पष्ट करा.

Or / किंवा

b) Explain the problems of tribal society.

ब) आदिवासी समाजाच्या समस्या विशद करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (388) B. A.(Semester) (61964) SOCIOLOGY PAPER IV Part 2 SEM 3

2] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73373) Sociology- IV DSC-D4 Part 2 SEM 3

3] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (90850) Sociology- IV DSC-D4 Part 2 SEM 3

566983

Seat No.	
-------------	--

B. A. (Part - II) (Semester -IV) (CBCS) (NEP)**Examination, May -2025****MARATHI****DSC C - 25 चांदण्यात भिजायचे राहून जावू नये म्हणून (Paper - V)****Sub. Code : 93474****Day and Date : Tuesday, 06/05/2025****Total Marks : 40****Time : 10:30 a.m. to 12:00 p.m.**

- Instructions :** 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q1) योग्य पर्याय निवडा.**[8]**

- 1) वयाच्या कोणत्या वर्षी कन्याकुमारीला जायला हवे होते, असे लेखकाला वाटते?
 अ) एकोणीस ब) चाळीस
 क) तीस ड) पन्नास
- 2) वर्धमान महाविरांच्या आईला कोणते स्वप्न पडले होते?
 अ) अग्नी ब) निर्धूम अग्नी
 क) वादळ ड) स्वर्ग
- 3) पाणिनिचा कोणता ग्रंथ जगविख्यात आहे?
 अ) अर्थशास्त्र ब) अष्टाध्यायी
 क) लिलावती ड) गाथा सप्तशती
- 4) 'विचार कसा करावा हे आपल्या मुलाला शिकवा' या पुस्तकाने लेखक कोण आहेत?
 अ) व्हॉल्टेअर ब) जॉन ड्युई
 क) एडवर्ड-डी बोनो ड) देकार्त

- 5) मानवी मनाची कोणती बाब थक करणारी आहे?
- अ) निर्मितीक्षमता
ब) विकारवशता
क) संचारक्षमता
ड) लालसा
- 6) डॉ. आ. ह. साळुंखे यांना जपानी तरुण कोठे भेटला?
- अ) शांतीनिकेतन
ब) चेन्नई
क) टोकीयो
ड) अंजिठा
- 7) प्राचीन काळातील ग्रीक तत्ववेत्ता कोण?
- अ) सॉक्रेटीस
ब) कार्ल मार्क्स
क) रसेल
ड) हेगेल
- 8) 'मेघदूत' या काव्यात यक्षाने आपल्या पत्नीचा उल्लेख कोणत्या शब्दाने केला आहे?
- अ) सखी
ब) जयंती
क) कामिनी
ड) बन्धु

Q2) अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न. (दोनपैकी एक)

[8]

डॉ. आ. ह. साळुंखे यांच्या 'मृत्युच्या एकेका घावा बरोबर' या लेखांमधून जीवनविषची कोणते विचार व्यक्त झाले आहेत?

किंवा

डॉ. आ. ह. साळुंखे यांच्या मते 'एखाद्या विषयावर मत' बनविताना कोणती काळजी घ्यावी?

Q3) अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न. (दोनपैकी एक)

[8]

'मानवी मनाची निर्मितीक्षमता थक करणारी आहे', असे डॉ. आ. ह. साळुंखे का म्हणतात हे पाठाच्या आधारे स्पष्ट करा.

किंवा

मानवी जीवनातील परिवर्तना संदर्भात कोणती भूमिका डॉ. आ. ह. साळुंखे यांनी मांडली आहे?

Q4) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (तीन पैकी दोन)

[8]

- 1) डॉ. आ. ह. साळुंखे 'चढापेक्षा उताराचा प्रवास क्लेशदायक' असे का म्हणतात ?
- 2) मैं किसी का शाह नहीं, मेरा भी कोई शह नहीं। या लेखातून डॉ. आ. ह. साळुंखे समाजविषयी चिंतन कसे व्यक्त करतात ?
- 3) 'मानवी जीवनात कठोरतेबरोबर कोमलता महत्त्वाची आहे' असे डॉ. आ. ह. साळुंखे का म्हणतात ?

Q5) लघुत्तरी प्रश्न लिहा. (चार पैकी दोन)

[8]

- 1) ललित गद्याचे प्रकार सांगा.
 - 2) ललित गद्य संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 3) ललित गद्याची लवचिकता स्पष्ट करा.
 - 4) प्रवासवर्णनपर ललित गद्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
-

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: English- III DSC-C5****Sub. Code: 51016/61941/73350/77650/90827****Day and Date: JUNE ,06-06-2025****Total Marks: 40****Time: 10:30 AM To 12:00 PM**

Instructions: 1. All questions are compulsory
 2. Figures to the right indicate full marks

Q1) A. Fill in the blanks in the following sentences by choosing the correct alternative. **[4]**

- i. Egon lost his family in
 - A. road accident
 - B. a war
 - C. a flood
 - D. a shipwreck.
- ii. is the name of the inn where Antipholus and Dromio of Syracuse were staying.
 - A. Centaur
 - B. An abbey
 - C. Mentor
 - D. Medusa
- iii. The film 'Angoor' is directed by
 - A. Ram Gopal Verma
 - B. Rajkumar Hirani
 - C. Subhash Ghai
 - D. Gulzar
- iv. The film 'Angoor' opens with _____ between Ashok, his wife and sister-in-law.
 - A. a cricket playing scene
 - B. a card-playing scene
 - C. mentor
 - D. an abbey

B. Answer the following questions in one word/ phrase/sentence **[4]** each.

1. Who is Sudha in the film "Angoor"?
2. What is Ashok (D)'s hobby?
3. Who is Emilia in *The Comedy of Errors*?
4. Why did Egeon arrive in Ephesus without permission?

Q2) Answer the following questions in about 250-300 words

[8]

A. What is adaptation? Describe in short the various theories of adaptation.

or

B. Write a detailed note on Adaptation as Interpretation.

Q3) Answer the following questions in about 250-300 words

[8]

A. Write a critical appreciation of the play *The Comedy of Errors*.

or

B. What are the similarities and differences between the play *The Comedy of Errors* and its adaptation -film "Angoor"

Q4) Write short note

[16]

- a.
1. Fidelity in adaptation
 2. Role of Culture, Time and Audience in Adaptation
 3. Antipholus of Ephesus
 4. Dromio of Ephesus
 5. Luciana
 6. Humour in *Comedy of Errors*

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (51016) ENGLISH PAPER III Part 2 SEM 3
- 2] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (90827) English- III DSC-C5 Part 2 SEM 3
- 3] (388) B. A.(Semester) (77650) English- III DSC-C5 Part 2 SEM 3
- 4] (388) B. A.(Semester) (61941) ENGLISH PAPER III Part 2 SEM 3
- 5] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73350) English- III DSC-C5 Part 2 SEM 3

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Hindi- IV DSC-C4****Sub. Code: 49238/51065/61938/73349/77649 /90826****Day and Date: JUNE ,05-06-2025****Total Marks: 40****Time: 10:30 AM To 12:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1) निम्नलिखित विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।****[10]****i. गुरुग्रंथसाहब में नामदेव के ----- पद संग्रहित हैं।**

- A. 61
- B. 50
- C. 40
- D. 30

ii. कबीर की प्रामाणिक रचना ----- है।

- A. गीतावली
- B. बीजक
- C. सूरसागर
- D. पद्मावत

iii. मीरा ----- को अपना आराध्य मानती थी।

- A. राम
- B. भीम
- C. कृष्ण
- D. अर्जुन

iv. रहीम मूलतः ----- कवि हैं।

- A. नीति
- B. हास्य
- C. व्यंग्य
- D. शृंगार

v. शिवराजभूषण ग्रंथ----- ने लिखा है।

- A. रहीम
- B. भूषण
- C. बिहारी
- D. कबीर

vi. 'द्रुत झरो' कविता के कवि ----- हैं।

- A. निराला

- B. नागार्जुन
- C. सुमित्रानंदन पंत
- D. मुक्तिबोध

vii. बापू के भी ----- निकले तीनों बंदर बापू के ।

- A. ताऊ
- B. मामा
- C. चाचा
- D. बाबा

viii. 'औरत' कविता के कवि -----हैं ।

- A. नागार्जुन
- B. चंद्रकांत देवताले
- C. निराला
- D. मुक्तिबोध

ix. 'सूरज पाना है ' कविता का उद्देश्य----- है ।

- A. नैतिक शिक्षा
- B. मनोरंजन
- C. आनंद प्राप्ति
- D. खेल सीखना

x. 'उतनी दूर मत ब्याहना बाबा ' यह----- की कविता है ।

- A. निर्मला पुतुल
- B. चंद्रकांत देवताले
- C. मुक्तिबोध
- D. नागार्जुन

Q2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों पर ससंदर्भ स्पष्टीकरण लिखिए ।

[10]

- a. "सतगुरु की महिमा अनंत, अनंत किया उपकार ।
लोचन अनंत उघाडिया, अनंत दिखावण हार । ।"
- b. " पायो जी मैंने राम रतन धन पायो !
वस्तु अमोलिक दी मेरे सतगुरु किरपा करि अपनायो । पायो जी मैंने -----
जनम जनम की पूंजी पाई जग में सभी खोवायो । पायो जी मैंने -----
खरचे न खूटै चोर न लूटै दिन दिन बढ़त सवायो । पायो जी मैंने-----"
- c. "रहिमन देखि बड़ेन को, लघु न दीजिए डारि,
जहां काम आवे सुई, कहा करे तरवारि । ।"

Q3) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए ।

[10]

- a. 'औरत' कविता का आशय स्पष्ट कीजिए ।
- b. ' वह अनजान आदमी ' कविता का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए ।

c. 'उतनी दूर मत ब्याहना बाबा' कविता की मूल संवेदना को समझाइए।

Q4) पठित दोहों के आधार पर कबीर की विचारधारा को समझाइए।

[10]

अथवा

'तीनों बंदर बापू के 'कविता के माध्यम से कवि ने वर्तमान राजनीति पर प्रहार किया है, स्पष्ट कीजिए।

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (49238) HINDI PAPER IV Part 2 SEM 3
- 2] (388) B. A.(Semester) (77649) Hindi- IV DSC-C4 Part 2 SEM 3
- 3] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (90826) Hindi- IV DSC-C4 Part 2 SEM 3
- 4] (388) B. A.(Semester) (51065) HINDI PAPER IV Part 2 SEM 3
- 5] (388) B. A.(Semester) (61938) HINDI PAPER IV Part 2 SEM 3
- 6] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73349) Hindi- IV DSC-C4 Part 2 SEM 3

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Sociology- III DSC-D3****Sub. Code: 61963/73372/77672/90849****Day and Date: JUNE ,04-06-2025****Total Marks: 40****Time: 02.30 PM To 04:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1)** Complete the sentence by writing the correct option in the blank. रिकाम्या जागी योग्य [5]
पर्याय लिहून वाक्य पूर्ण करा.**i.** India is a..... country.
भारत हा.....देश आहे.

- A. Secular
धर्मनिरपेक्ष
- B. divine
दैववादी
- C. sectarianism
संप्रदायवादी
- D. all above
वरील सर्व

ii. Poverty is a..... problem.
दारिद्र्य ही एक..... समस्या आहे.

- A. Economical
आर्थिक
- B. political
राजकीय
- C. educational
शैक्षणिक
- D. environmental
पर्यावरणीय

iii.The Human Rights Protection Act came into force.
.....साली मानवी हक्क संरक्षण कायदा अस्तित्वात आला.

- A. 1947
१९४७
- B. 1993
१९९३
- C. 2003

२००३

D. 1883

१८८३

iv. The main reason for female infanticide is..... .

स्त्री भ्रूणहत्येचे प्रमुख कारण.....हे आहे.

A. Rich

श्रीमंती

B. patriarchal

पुरुषप्रधान

C. marriage

विवाह

D. culture

संस्कृती

v. In India..... this problem is serious.

भारतात..... ही समस्या गंभीर आहे.

A. Communalism

संप्रदायवाद

B. unemployment

बेरोजगारी

C. cyber crime

सायबर गुन्हेगारी

D. all above

वरील सर्व

Q2) Write short note. (Three out of Five) टिपा लिहा. (पाच पैकी तीन)

[15]

a. Characteristic of social problem सामाजिक समस्येची वैशिष्ट्ये

b. Feticide

स्त्रीभ्रूणहत्या

c. Cause of poverty

दारिद्र्याची कारणे

d. Unemployment

बेरोजगार

e. Nature of human rights

मानवी हक्काचे स्वरूप

Q3) Write Descriptive Questions. (Any One)

[10]

दीर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. (कोणताही एक)

a. Explain the need for the study of social problems by explaining what are the

social problems.

सामाजिक समस्या म्हणजे काय सांगून सामाजिक समस्याच्या अध्ययनाची आवश्यकता स्पष्ट करा.

- b. Explain the causes of sectarianism by explaining what is sectarianism.
संप्रदायवाद म्हणजे काय सांगून संप्रदायवादाची कारणे स्पष्ट करा.

Q4) Write Descriptive Questions. (Any One)

[10]

दीर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. (कोणताही एक)

- a. Explain what poverty is and the solutions to poverty.
दारिद्र्य म्हणजे काय सांगून दारिद्र्यावरील उपाय स्पष्ट करा.
- b. Write the causes of cyber crime.
सायबर गुन्हेगारीची कारणे लिहा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (77672) Sociology- III DSC-D3 Part 2 SEM 3
- 2] (388) B. A.(Semester) (61963) SOCIOLOGY PAPER III Part 2 SEM 3
- 3] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73372) Sociology- III DSC-D3 Part 2 SEM 3
- 4] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (90849) Sociology- III DSC-D3 Part 2 SEM 3

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: SEC-3 Historical Tourism in Maharashtra****Sub. Code: 96165****Day and Date: APRIL ,27-04-2025****Total Marks: 50****Time: 10:30 AM To 12:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Special Inst.: Every question two marks****Q1) Solve following MCQ योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा****[50]**

- i. Ajanta and Ellora caves are located in which District?
अजिंठा आणि वेरूळ लेणी कोणत्या जिल्ह्यात आहेत ?
A. Kolhapur कोल्हापूर
B. Chh.Sambhajinagar छ.संभाजीनगर
C. Ahilyanagar अहिल्यानगर
D. Jalna . जालना
- ii. There are how many caves at Ellora?
वेरूळ येथे किती लेणी आहेत
A. Twelve बारा
B. Twenty five पंचवीस
C. Thirty तीस
D. Thirty Five पस्तीस
- iii. What type of caves are Ajanta and Ellora ?
अजिंठा आणि वेरूळ या कोणत्या प्रकारच्या लेण्या आहेत
A. Glacier हिमनदी
B. Rock-cut दगडी कोरीवकाम
C. Sea caves समुद्रातील गुहा
D. Sand art वाळू कला
- iv. What form of fine arts are depicted at Ajanta and Ellora Caves?
अजिंठा आणि वेरूळ लेण्यांमध्ये कोणत्या प्रकारच्या ललित कलांचे चित्रण केले आहे ?
A. Magnificent Paintings and Wall-Carved Sculptures भव्य चित्रे आणि भिंतीवर कोरलेली शिल्पे
B. Paleolithic Art अश्मयुगीन कला
C. Hand Crafts हस्तकला
D. Neolithic Art नवपाषाणकालीन कला
- v. Which of the following rock-cut caves at Ajanta is Chaityagriha?
अजिंठा येथील खालीलपैकी कोणती खडक कापलेली लेणी चैत्यगृह आहे ?

- A. Cave number 9 गुहा क्रमांक 9
- B. Cave number 12 गुहा क्रमांक 12
- C. Cave number 22 गुहा क्रमांक 22
- D. Cave number 1 गुहा क्रमांक 1

vi. One of the temple in the caves is a monolithic structure." What do you understand by the term monolithic?

लेण्यांमधील एक मंदिर एक अखंड रचना आहे. "मोनोलिथिक या शब्दाचा काय अर्थ आहे ?

- A. Made from one big rock एका मोठ्या दगडापासून बनवलेले
- B. made from on big marble मोठ्या संगमरवरी दगडापासून बनवलेले
- C. Made from one type of sandstone एका प्रकारच्या वाळूच्या दगडापासून बनवलेले
- D. Made by a single person एकाच व्यक्तीने बनवलेले

vii. What is the greatness of Kailasa temple in Ellora Caves?

वेरूळ लेण्यांमधील कैलास मंदिराचे महात्म्य काय आहे ?

- A. Unique sculpture in the form of a wheel. चाकाच्या आकारातील अद्वितीय शिल्प.
- B. The largest sculpture of Lord Shiva भगवान शिव यांचे सर्वात मोठे शिल्प
- C. A marvel of engineering and architecture एक अभियांत्रिकी आणि स्थापत्यशास्त्राचा चमत्कार.
- D. One of the smaller temple सर्वात लहान मंदिरांपैकी एक

viii. What is the significance of Rameshwar cave in Ellora?

वेरूळमधील रामेश्वर गुहेचे महत्त्व काय आहे ?

- A. A child Ganesha sculpture बाल गणेशाची मूर्ती
- B. An eight-armed dancing Lord Shiva sculpture आठ हातांनी नृत्य करणारे भगवान शिव शिल्प
- C. A Rama sculpture रामाची एक मूर्ती
- D. None of the above वरीलपैकी एकही नाही

ix. Which name is the famous Buddhist cave No. 10 of the Verul Buddhist Caves group known?

वेरूळ बौद्ध लेणी समूहातील क्र.10 चे प्रसिध्द बौद्ध लेणे कोणत्या नावाने ओळखले जाते ?

- A. Dontaal cave दोनताल लेणे
- B. Vishvakarma cave विश्वकर्मा लेणे
- C. Rajvihar Cave राजविहार लेणे
- D. None of the above वरीलपैकी एकही नाही

x. How many out of 100 caves are open to the public in Ellora?

वेरूळमधील १०० पैकी किती गुहा जनतेसाठी खुल्या आहेत ?

- A. Twelve बारा
- B. Twenty five पंचवीस
- C. Thirty तीस
- D. Thirty five पस्तीस

xi. Who declared Ajanta & Ellora as a world heritage site?

अजिंठा आणि वेरूळ हे ठिकाण जागतिक वारसा स्थळ म्हणून कोणी घोषित केले ?

- A. UNESCO युनेस्को
- B. UNICEF युनिसेफ
- C. ILO ईलो
- D. None of the above वरीलपैकी एकही नाही

xii. When were the Ajanta Caves first discovered and by whom?

अजिंठा लेण्यांचा शोध पहिल्यांदा कधी आणि कोणी लावला ?

- A. In 1801 by an Indian farmer इ.स.१८०१ मध्ये एका भारतीय शेतकऱ्याने
- B. In 1810 by an Indian archeologist इ.स.१८१० मध्ये एका भारतीय पुरातत्वशास्त्रज्ञाने
- C. In 1819 by a British officer on a tiger hunt इ.स.१८१९ मध्ये वाघांच्या शिकारीसाठी गेलेल्या एका ब्रिटिश अधिकाऱ्याने
- D. In 1825 by a French officer इ.स.१८२५ मध्ये एका फ्रेंच अधिकाऱ्याने

xiii. Which of the following cannons is located at Daulatabad Fort?

खालीलपैकी कोणती तोफ दौलताबाद किल्ल्यावर आहे ?

- A. Kallal Bangadi Tof कलाल बांगडी तोफ
- B. Jaybhan Tof जयभान तोफ
- C. Malik-e- Maidan Tof .मलिक-ए-मैदान तोफ
- D. Mendha tof मेंढा तोफ

xiv. What was the old name of Daulatabad Fort?

दौलताबाद किल्ल्याचे पूर्वीचे नाव काय होते ?

- A. Dev Mahal देव महाल
- B. Devagiri देवगिरी
- C. Rajgiri राजगिरी
- D. Khadki खडकी

xv. Which Sultan shifted his capital from Delhi to Daulatabad?

कोणत्या सुलतानाने आपली राजधानी दिल्लीहून दौलताबाद येथे स्थलांतरित केली होती ?

- A. Allauddin Khilji अल्लाउद्दीन खिलजी
- B. Hasan Gangu हसन गंगू
- C. .Nizam निजाम
- D. Mohammed Bin Tughlaq मोहंमद बिन तुघलक

xvi. During which reign was Daulatabad Fort built?

कोणत्या राजवटीत दौलताबाद किल्ल्याची उभारणी करण्यात आली ?

- A. Sultan सुलतान
- B. Yadav यादव
- C. Gupt गुप्त
- D. खिलजी Khilji

xvii. How people move in tourism?

पर्यटनात लोकांच्या हालचाली कशा होत असतात ?

- A. For long period दीर्घ कालावधीसाठी
- B. For short period अल्प कालावधीसाठी
- C. Permanently कायमस्वरूपी

D. for year वर्षासाठी

xviii. Which of the following benefits a country largely from tourism?

पर्यटनातून देशाला खालीलपैकी काय मोठ्या प्रमाणात प्राप्त होते ?

- A. Loan कर्ज
- B. Ammunition दारुगोळा
- C. Foreign exchange परकीय चलन
- D. Goods वस्तू

xix. Who wrote the book 'Today's Tourism'?

‘आजचे पर्यटन’ हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?

- A. Bhalchandra Nemade भालचंद्र नेमाडे
- B. Sukhvindar सुखविंदर
- C. Ajay Mehta अजय मेहता
- D. Ratnadeepsingh रत्नदीपसिंग

xx. What type of business is tourism?

पर्यटन हा कोणत्या प्रकारचा व्यवसाय आहे ?

- A. Economic आर्थिक
- B. Social सामाजिक
- C. Political राजकीय
- D. Cultural सांस्कृतिक

xxi. When is World Tourism Day celebrated?

जागतिक पर्यटन दिवस कधी साजरा केला जातो

- A. 10 August 10 ऑगस्ट
- B. 27 September २७ सप्टेंबर
- C. 16 May 16 मे
- D. 3 July 3 जुलै

xxii. Which important document has to be fulfilled in foreign tourism?

परदेशी पर्यटनात कोणत्या महत्त्वपूर्ण कागदपत्राची पूर्तता करावी लागते.

- A. Ration card रेशनकार्ड
- B. adhaar card आधारकार्ड
- C. Visa व्हीसा
- D. Abha card आभा कार्ड

xxiii. Tourists find travel in which tourism easy.

पर्यटकांना कोणत्या पर्यटनातील प्रवास सहज सोपा वाटतो.

- A. Foreign tourism विदेशी पर्यटन
- B. Domestic tourism देशी पर्यटन
- C. foreign island विदेशी बेटावर
- D. International port आंतरराष्ट्रीय बंदर

xxiv. What tourism has developed as a source of guaranteed income for farmers apart from agriculture?

शेतकऱ्यांना शेतीशिवाय हमखास उत्पन्नाचे साधन म्हणून कोणते पर्यटन विकसित झाले आहे

- A. Heritage tourism वारसा पर्यटन
- B. Agricultural tourism कृषी पर्यटन
- C. Religious tourism धार्मिक पर्यटन
- D. Adventure tourism धाडसी पर्यटन

xxv. Which tourism is organized in cold weather places?

थंड हवेच्या ठिकाणी कोणते पर्यटन आयोजित केले जाते.

- A. Summer उन्हाळी
- B. Seasonal हंगामी
- C. Winter हिवाळी
- D. Rainy season पावसाळी

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (96165) SEC-3 Historical Tourism in Maharashtra Part 2 SEM 3

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: SEC-3 The Case Study Method****Sub. Code: 96164/91651/91547****Day and Date: APRIL ,27-04-2025****Total Marks: 50****Time: 10:30 AM To 12:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1)** योग्य पर्याय निवडून खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा Choose the correct option and write the [50] answer**i.** व्यष्टी अध्ययन म्हणजे..... होय.

A case study means

- A. विशिष्ट परिस्थिती निर्माण करून घटनेचे अध्ययन
Study of phenomena by creating specific situation
- B. वैज्ञानिक संशोधनाला वळण
Diversifying scientific research
- C. एककाचे सखोल व गुणात्मक अध्ययन
Intensive and qualitative study of the unit
- D. वरील सर्व
All of above

ii. सामाजिक संशोधनाच्या विविध पद्धती..... भागात विभागल्या जातात

The various method of social research are divided into.....

- A. तीन Three
- B. दोन Two
- C. सहा Six
- D. पाच Five

iii. व्यष्टी अध्ययनाचा सर्वप्रथम उपयोग..... समाजशास्त्रज्ञाने केला.

The first use of case study was made by..... sociologist

- A. हर्बर्ट स्पेन्सर Herbert Spencer
- B. विल्यम हीले William healey
- C. बर्जेस Burges
- D. अल्फ्रेड मार्शल Alfred Marshall

iv. “द पोलीस पिजंट इन युरोप अंड अमेरिका” या विषयावरील अध्ययन..... साली करण्यात आले.

The study on the topic “The police peasant in Europe and America” was conducted in the year.....

- A. १९२७. 1927
- B. १७२७. 1727
- C. १८२७. 1827

D. १६२७. 1627

- v. हे व्यष्टी अध्ययनाचे वैशिष्ट्य आहे.
..... is the characteristics of case study method.
- A. एककाचे उत्पत्ती पासून वर्तमानापर्यंतचा अभ्यास
Study of the unit from its origin to the present
- B. एककाचे व्यक्तिगत अध्ययन
Individual study of the unit
- C. एककाचे गुणात्मक अध्ययन
Qualitative study of the unit
- D. वरील सर्व
All of above
- vi. व्यष्टी अध्ययन म्हणजे भूतकाळाचे आकलन होण्यासाठी ऐतिहासिक पुराव्यांची तपासणी पद्धत होय.
..... case study is a method of examining historical evidence to understand the past.
- A. तुलनात्मक Comparative
- B. गुणात्मक Qualitative
- C. वर्णनात्मक Descriptive
- D. ऐतिहासिक Historical
- vii. व्यष्टी अध्ययन पद्धतीतचा अभाव असतो.
The case study method lacks.....
- A. सखोल अध्ययन deep study
- B. नमुना निवड sample selection
- C. व्यक्तिगत अनुभव individual experience
- D. व्यक्तिगत भावना individual emotions
- viii. व्यष्टी अध्ययनात एका व्यक्तीचे व त्याच्या जीवनातील घटनांचे सखोल अध्ययन केले जाते.
.....case study method are the in-depth study of an individual and events in his and her life.
- A. सामाजिक संस्थांच्या Social institution
- B. समुदायाच्या Community
- C. व्यक्तीच्या Individual
- D. वर्गाच्या Class
- ix. पद्धत ही एक गुणात्मक संशोधन पद्धती आहे.
..... method is a qualitative research method
- A. सर्वेक्षण Survey
- B. व्यष्टी अध्ययन Case study
- C. तुलनात्मक अध्ययन Comparative study
- D. वर्णनात्मक Descriptive
- x. व्यष्टी अध्ययन पद्धतीद्वारे घटनांचे व प्रक्रियेचे..... अध्ययन केले जाते.
..... study of phenomena and processes is done through the case study

method.

- A. अल्पकालीन short term
- B. दीर्घकालीन long term
- C. काही काळ sometimes
- D. वरील सर्व all of the above

xi. व्यष्टी अध्ययन पद्धती ही काही बाबतीत..... संशोधन पद्धती आहे.

The case study method is, in some respect a..... research method.

- A. सर्वेक्षण survey
- B. ऐतिहासिक historical
- C. निरीक्षणात्मक observative
- D. वरील सर्व all of above

xii. जी तथ्ये संख्येमध्ये प्रस्तुत करता येत नाही त्यांचे अध्ययन..... पद्धतीद्वारे केले जाते.

Facts which cannot be represented in numbers are studied by the method of.....

- A. गुणात्मक qualitative
- B. संख्यात्मक numerical
- C. गुणात्मक व संख्यात्मक
qualitative and numerical
- D. यापैकी नाही none of these

xiii. अध्ययन एककाचे सर्वांगपूर्ण, सांगोपांग वा परिपूर्ण असे अध्ययन करण्याच्या पद्धतीस..... असे म्हटले जाते.

The method of studying a unit of study in a comprehensive and complete manner is called as.....

- A. व्यष्टी अध्ययन case study
- B. तुलनात्मक अध्ययन comparative study
- C. समाजमिती sociometric
- D. सर्वेक्षण survey

xiv. थॉमस व झनैकी यांनी..... अध्ययनात व्यष्टी अध्ययन पद्धतीचा वापर केला.

Thomas and Zanaiki used case study approach in the..... study.

- A. द पोलीश पिझट The polish peasant
- B. द सुसाईड The suicide
- C. वरील दोन्ही both of the above
- D. यापैकी नाही none of these

xv. व्यष्टी अध्ययन पद्धतीचे..... हे वैशिष्ट्य आहे.

..... is the characteristics of the case study method.

- A. ऐतिहासिक अध्ययन historical study
- B. वर्णनात्मक अध्ययन descriptive study
- C. तुलनात्मक अध्ययन comparative study
- D. यापैकी नाही none of these

xvi. सामाजिक सूक्ष्मदर्शक तंत्र असे... .. पद्धतीस म्हटले जाते.

..... method is called as social microscope technique.

- A. तुलनात्मक Comparative
- B. आशय विश्लेषण Content analysis
- C. सर्वेक्षण Survey
- D. व्यष्टी अध्ययन Case study

xvii. व्यष्टी अध्ययन पद्धती ही..... निर्मितीचे एक प्रमुख स्रोत आहे.

Case study method is a major source of creating.....

- A. विभाजन division
- B. नमुना sample
- C. अशुद्धता impurity
- D. गृहीतकृत्य hypothesis

xviii. व्यष्टी अध्ययनामध्ये व्यक्तिगत प्रलेखांचे महत्त्व..... यांनी व्यक्त केले.

The importance of personal documents in case study method was expressed by.....

- A. पॉलीन यंग Pauline Young
- B. बर्जेस Burges
- C. सिन पाओ यंग Psin Pao Yang
- D. विल्यम हिले William Healey

xix. ही व्यष्टी अध्ययन पद्धतीची मर्यादा आहे.

The limitations of the case study method is

- A. सामान्यीकरण करता येत नाही
cannot be generalized
- B. खर्चिक प्रक्रिया
costly process
- C. वेळखाऊ प्रक्रिया
time consuming process
- D. वरील सर्व
all of above

xx. यांनी व्यष्टी अध्ययन पद्धतीस “सामाजिक सूक्ष्मदर्शक” असे संबोधले.

According to....., the case study method is a “Social Microscope”.

- A. पॉलीन यंग Pauline Young
- B. बर्जेस Burges
- C. सिन पाओ यंग Psin Pao Yang
- D. विल्यम हिले William Healey

xxi. हा व्यष्टी अध्ययन पद्धतीचा गुण आहे.

..... is the merits of case study method.

- A. गृहीत कृत्यांचा स्रोत
source of hypothesis
- B. प्रलेखांचा स्रोत
source of documents
- C. व्यक्तिगत अनुभवांचा स्रोत

- source of personal experience
D. वरील सर्व
all of above
- xxii.** .व्यष्टी अध्ययनात प्रामुख्याने..... तंत्राचा अवलंब केला जातो.
In case study method mainly.....techniques are adopted.
A. मुलाखत Interview
B. निरीक्षण Observation
C. मुलाखत व निरीक्षण दोन्ही
Both Interview and Observation
D. प्रश्नावली Questionnaire
- xxiii.** व्यष्टी अध्ययनात व्यक्तीचे पैलू तपासले जातात.
..... aspects of the person are examined in the case study method.
A. मानसिक, शारीरिक व भावनिक
mental, physical and emotional
B. केवळ शारीरिक
only physical
C. गटातील व्यक्तीचे वर्तन
behaviour of the individual in the group
D. आर्थिक स्थिती
financial status
- xxiv.** पद्धतीकरिता अधिक वेळ व पैसा खर्च करावा लागतो.
..... method requires more time and money.
A. नमुना निवड Sample selection
B. तुलनात्मक Comparative
C. व्यष्टी अध्ययन Case study
D. आशय विश्लेषण Content analysis
- xxv.** व्यष्टी अध्ययन पद्धतीत वर्तनाचे विश्लेषण च्या आधारावर केले जाते.
In the case study method, behaviour is analysed on the basis of
A. गटाच्या वर्तनावर आधारित
based on group behaviour
B. व्यक्तीच्या अनुभवांवर आणि वर्तनावर आधारित
based on individuals experience and behaviour
C. सांख्यिकीय विश्लेषणाद्वारे
through statistical analysis
D. सार्वत्रिक निष्कर्षद्वारे
by universal way of conclusion

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (2362) B.Sc. Sugar Technology Entire (NEP 2020) (91651) The Case Study Method Part 2 SEM 3
- 2] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (96164) SEC-3 The Case Study Method Part 2 SEM 3
- 3] (2363) B.Sc. Animation Entire (NEP 2020) (91547) The Case Study Method Part 2 SEM 3

976655

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Economics -III DSC-D5****Sub. Code: 49267/61967/73374/77674/90851****Day and Date: MAY ,28-05-2025****Total Marks: 40****Time: 02.30 PM To 04:00 PM**

- Instructions:**
1. All questions are compulsory
 2. Draw neat labelled diagrams wherever necessary
 3. Drawings must be drawn to the given scale
 4. Figures to the right indicate full marks

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternatives. योग्य पर्याय निवडून [5]
खालील विधाने पूर्ण करा.

- i. **In Macroeconomics, the following factors are studied.**
समग्रलक्षी अर्थशास्त्रात खालील या घटकाचा अभ्यास केला जातो.
 - A. Individual income
व्यक्तिगत उत्पन्न
 - B. National income
राष्ट्रीय उत्पन्न
 - C. Family income
कुटुंबाचे उत्पन्न
 - D. None of these
यापैकी नाही
- ii. **The income method of national income measurement includes component.**
राष्ट्रीय उत्पन्न मोजण्याच्या उत्पन्न पद्धतीमध्ये या घटकाचा समावेश होतो.
 - A. Rent
खंड
 - B. Wages
वेतन
 - C. Interest
व्याज
 - D. All of above
वरील सर्व
- iii. **Profit motive investment is investment.**
नफ्याच्या प्रेरणेने होणारी गुंतवणूक म्हणजे गुंतवणूक होय.
 - A. a) Autonomous
स्वायत्त
 - B. Public
सार्वजनिक

- C. Private
खाजगी
- D. Induced
प्रेरित

iv. According to the Cash balance approach money is demanded for the

- a) Transactional b) Precautionary c) speculative
- d) All the above

रोख शिल्लक दृष्टिकोनानुसार पैशाची मागणी साठी केली जाते.

- A. Transactional motive
व्यवहार हेतू
- B. b) Precautionary motive
दक्षता हेतू
- C. speculative motive
परीकल्पन हेतू
- D. All the above
वरील सर्व

v. is the primary function of money.

..... हे पैशाचे प्राथमिक कार्य आहे.

- A. Medium of exchange
विनिमयाचे माध्यम
- B. store of value
मूल्यसंग्रहाचे साधन
- C. standard for deferred payment
विलंबित देणी देण्याचे साधन
- D. Instrument of transfer of wealth
संपत्तीच्या स्थलांतराचे साधन

Q2) Write short notes (Any three out of five) टीपा लिहा (कोणत्याही तीन)

[15]

- A. Difference between Micro and Macro economics
अंशलक्षी व समग्रलक्षी अर्थशास्त्रातील फरक
- B. Income method of national income measurement
राष्ट्रीय उत्पन्न मोजण्याची उत्पन्न पद्धती
- C. Contingent functions of money
पैशाची अनुषंगिक कार्ये
- D. types of Investment
गुंतवणुकीचे प्रकार सांगा
- E. Speculative motive of Demand of money
पैशाच्या मागणीचा सट्टेबाजीचा हेतू

[5]

[5]

[5]

[5]

[5]

- Q3) Write detail answers on any two of the following questions. [20]**
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.
- A. What is national income? Explain various concepts of national income. [10]**
राष्ट्रीय उत्पन्न म्हणजे काय ? राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या विविध संकल्पना स्पष्ट करा.
- B. What is Index number? Write the types of index number in details. [10]**
निर्देशांक म्हणजे काय ? निर्देशांकाचे प्रकार सांगा.
- C. Critically examine Keynes' theory of employment. [10]**
केन्सच्या रोजगार सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (61967) ECONOMICS PAPER III Part 2 SEM 3
- 2] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (90851) Economics -III DSC-D5 Part 2 SEM 3
- 3] (388) B. A.(Semester) (49267) ECONOMICS PAPER III Part 2 SEM 3
- 4] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73374) Economics -III DSC-D5 Part 2 SEM 3
- 5] (388) B. A.(Semester) (77674) Economics -III DSC-D5 Part 2 SEM 3

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Economics -IV DSC-D6****Sub. Code: 49268/61968/73375/77675/90852****Day and Date: MAY ,29-05-2025****Total Marks: 40****Time: 02.30 PM To 04:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1)** Complete the following sentences by choosing correct alternatives . योग्य पर्याय निवडून [5]
खालील विधाने पूर्ण करा.

- i. banks has been owned by Government.
..... बँकांची मालकी सरकारकडे असते.
- A. Public Sector
सार्वजनिक क्षेत्रातील
- B. Private Sector
खाजगी क्षेत्रातील
- C. Foreign
विदेशी
- D. Cooperative
सहकारी
- ii. Reserve Bank of India has established in
रिझर्व्ह बँकेची स्थापना मध्ये करण्यात आली.
- A. 1931
१९३१
- B. 1949
१९४९
- C. 1935
१९३५
- D. 1939
१९३९
- iii. A person who draw the cheque is called
धनादेश काढणाऱ्यास म्हणतात.
- A. Drawee
प्रदाता
- B. Drawer
आदेशाक
- C. Payee
अदाता
- D. None of the above

यापैकी नाही

iv. is most important in Credit (Loan) Appraisal.

कर्ज मूल्यांकनामध्ये ला अधिक महत्व असते.

A. Technical Feasibility

तांत्रिक सुसज्जता

B. Economic Feasibility

आर्थिक सुसज्जता

C. Financial Feasibility

वित्तीय सुसज्जता

D. All of the Above

वरील सर्व

v. is most popular credit information company in India.

..... ही भारतातील सर्वात लोकप्रिय क्रेडिट माहिती कंपनी आहे.

A. Experian

एक्सपेरियन

B. CIBIL

सिबिल

C. Equifax

इक्विफॅक्स

D. Highmark

हायमार्क

Q2) Write short notes (any three) टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

a. Importance of Balance Sheet

ताळेबंदाचे महत्व

b. Qualitative Measures of Credit Control

पतनियंत्रणाची गुणात्मक साधने

c. Bank Customers Rights

बँक ग्राहकाचे अधिकार

d. Causes of NPA

मालमत्ता अनुत्पादक होण्याची कारणे

e. Importance of Credit (Loan) Appraisal

कर्ज मूल्यांकनाचे महत्व

Q3) Write detail answers on any two of the following.

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

a. State the functions of Commercial Banks.

व्यापारी बँकांची कार्ये विशद करा.

- b.** Discuss in detail objectives of Monetary Policy.
चलनविषयक धोरणाच्या उद्दिष्टांची सविस्तर चर्चा करा.
- c.** Explain the types of bank accounts.
बँक खात्यांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (77675) Economics -IV DSC-D6 Part 2 SEM 3
- 2] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73375) Economics -IV DSC-D6 Part 2 SEM 3
- 3] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (90852) Economics -IV DSC-D6 Part 2 SEM 3
- 4] (388) B. A.(Semester) (49268) ECONOMICS PAPER IV Part 2 SEM 3
- 5] (388) B. A.(Semester) (61968) ECONOMICS PAPER IV Part 2 SEM 3

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part - II) (Semester -III) (CBCS) (NEP)**Examination, May-2025****ENGLISH FOR COMMUNICATION****Ability Enhancement Compulsory Course (AECC - III)****Sub. Code : 90800/51018/61900/73323/77623****Day and Date : Saturday, 31/05/2025****Total Marks : 40****Time : 10:30 a.m. to 12:00 p.m.**

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Choose the correct alternative and rewrite the following sentences. [5]

- 1) Billy had _____ jobs in hand in that day.

A) One	B) Two
C) Three	D) Four
- 2) _____ gives a kite to Tom.

A) Jim	B) Ben
C) Billy Fisher	D) Johnny Miller
- 3) The speaker in the poem, 'There is a Garden in her Face' compares the young lady's face to _____.

A) garden	B) roses
C) lilies	D) pearls
- 4) The age of Billy is _____.

A) fifteen	B) fourteen
C) ten	D) nine

5) Hernando wore shoes of _____ and thick tyre rubber.

A) sponge	B) grass
C) cloth	D) cotton

B) Rewrite the antonyms of the following words : [2]

- 1) Refuse
- 2) Static

Q2) A) Answer the following question in 3-4 sentences each. (any three) [6]

- 1) How does Billy practise in order to get the job in the locomotive shed?
- 2) What do the speakers in the poem, 'Mending Wall' talk before mending the wall?
- 3) How does the fear of war affect the life of people?
- 4) In the poem, 'Father Returning Home' how does the speaker's father spend his time at home?
- 5) How does Tom succeed in getting Ben to whitewash the fence?

B) Write short notes on the following in about 7-8 sentences each. (any two) [6]

- 1) Alf Agar's tips to Billy for getting a job in the locomotive shed
- 2) Central theme of the poem, 'Mending Wall'
- 3) Description of beauty in the poem, 'There is a Garden in her Face'

Q3) A) Write a compering script for a welcome function. [4]

B) Imagine that you are interviewing a Bollywood star. Write four suitable questions and give the responses to them. [3]

Q4) A) Suppose you have invited your friends to your home to attend your sister's marriage party. Write five sentences of offering something to your friends. [4]

B) Complete the following sentences by filling the gaps with appropriate expressions given in the bracket. (I'm sorry, please. Do you mind) [3]

1) ----- listen me.

2) ----- I can't attend the function.

3) ----- if I keep your bag in that corner?

Q5) A) Write a film review of any Marathi or Hindi movie you have seen. [4]

B) Write a news report about the water shortage in your residential area. [3]
Imagine the details. Supply suitable headlines also.

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Geography- III DSC-D19****Sub. Code: 51030/61987/73388/77688/90865****Day and Date: MAY ,30-05-2025****Total Marks: 40****Time: 02.30 PM To 04:00 PM**

- Instructions:**
1. All questions are compulsory
 2. Draw neat labelled diagrams wherever necessary
 3. Figures to the right indicate full marks

Special Inst.: Use of map stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions. खालील प्रश्नांसाठी दिलेल्या [5]
पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

- i. Soil geography is a sub-branch of which type of Geography?
मृदा भूगोल ही कोणत्या भूगोलाची उपशाखा आहे ?
A. Physical Geography प्राकृतिक भूगोल
B. Human Geography मानवी भूगोल
C. Bio Geography जैविक भूगोल
D. Agricultural Geography कृषी भूगोल
- ii. Which of the following components is less than 5% in soil?
मृदेमध्ये खालीलपैकी कोणता घटक ५ % पेक्षा कमी असतो ?
A. Mineral खनिजे
B. Organic Matter सेंद्रिय द्रव्य
C. Air हवा
D. Water पाणी
- iii. Which of the following causes a decrease in soil fertility?
मृदेची सुपीकता खालीलपैकी कोणत्या कारणाने घटते ?
A. Continuous monocropping एकच पिक वारंवार घेणे.
B. Crop rotation पिक फेरपालट
C. Leaving the land fallow जमीन पडीक पडणे
D. Drip Irrigation ठीबक सिंचन
- iv. What is the main benefit of vermicompost over regular compost?
सामान्य खताच्या तुलनेत गांडूळ खताचा मुख्य फायदा कोणता आहे ?
A. Higher nutrient content जास्त प्रमाणात पोषक घटक असणे.
B. Faster decomposition जलद विघटन प्रक्रिया
C. Less odor कमी दुर्गंधी
D. All of the above वरील सर्व

- v. Which local environmental factor can significantly influence soil properties?
मृदाचे गुणधर्म लक्षणीयरीत्या प्रभावित करणारा प्रमुख स्थानिक पर्यावरणीय घटक कोणता आहे ?
- Climate हवामान
 - Vegetation वनस्पती आच्छादन
 - Land use भूमी उपयोग
 - All of the above वरील सर्व

Q2) Write short notes. (Any Three) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

- History of Soil Geography and Pedagogy मृदा भूगोल आणि मृदा शास्त्राचा इतिहास
- Biological components of soil मृदेतील जैविक घटक
- Characteristics of soil मृदेची वैशिष्ट्ये
- Soil sample collection tools मृदा नमूना संकलन साधने
- Soil pH मृदेचा सामू

Q3) Write in detail answers of following questions. (Any one)

[10]

खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

- Define soil geography and explain its scope.
मृदा भूगोलाची व्याख्या करा आणि त्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.

[10]

- Describe the physical and biological processes of soil formation.
मृदा निर्मितीच्या भौतिक आणि जैविक प्रक्रियेचे वर्णन करा.

[10]

Q4) Write in detail answers of following questions. (Any one)

[10]

खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

- Explain the causes of soil degradation and suggest remedial measures.
मृदा अवनतीची कारणे व ती टाळण्यासाठीच्या उपाययोजना सांगा.

[10]

- Describe the soil profile with a diagram.
मृदा छेदाचे आकृतीसह सविस्तर वर्णन करा.

[10]

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 2] (388) B. A.(Semester) (51030) GEOGRAPHY PAPER III Part 2 SEM 3
- 3] (388) B. A.(Semester) (61987) GEOGRAPHY PAPER III Part 2 SEM 3
- 4] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (90865) Geography- III DSC-D19 Part 2 SEM 3
- 5] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73388) Geography- III DSC-D19 Part 2 SEM 3

987683

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: History -III DSC-D1****Sub. Code: 49259/61959/73370/77670/90847****Day and Date: MAY ,30-05-2025****Total Marks: 40****Time: 10:30 AM To 12:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1) Solve following MCQ.****[5]**

- i. The first Railway in Indian started Running in.....
भारतात पहिली रेल्वे साली धावू लागली
- A. 1753
१७५३
- B. 1853
१८५३
- C. 1854
१८५४
- D. 1855
१८५५
- ii. Gopal Krishna Gokhale was born at _____
गोपाळ कृष्ण गोखले यांचा जन्म येथे झाला
- A. Pune
पुणे
- B. Satara
सातारा
- C. Kolasekar
कोल्हापूर
- D. Mumbai
मुंबई
- iii. Dr. Babasaheb Ambedkar Started _____ newspaper in 1927
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी १९२७ रोजी हे वृत्तपत्र सुरू केले.
- A. Muknayak
मुकनायक
- B. Prabuddha Bharat
प्रबुद्ध भारत
- C. Bahishkrut Bharat
बहिष्कृत भारत
- D. Dinbabdhu
दिनबंधु

iv. Tufan Sena's training center was at.....

तुफान सेनेच्या प्रशिक्षणाचे केंद्र येथे होते.

- A. Bilashi
बिळाशी
- B. Babavade
बांबवडे
- C. Visapur
विसापूर
- D. Kundal
कुंडल

v. The state of Maharashtra was formed on the day.....

.....रोजी महाराष्ट्र राज्याची निर्मिती झाली .

- A. 4 May, 1960
४ मे , १९६०
- B. 1 May ,19 60
१ मे , १ ९ ६०
- C. 10 May,19 60
१० मे , १ ९ ६०
- D. 5 May , 19 60
५ मे , १ ९ ६०

Q2) Write short notes on any Three out of five. टिपा लिहा (पाचपैकी कोणत्याही तीन)

[15]

- a. Lokmanya Tilak
लो. टिळक
- b. Tufan sena
तुफान सेना
- c. Hostel Work of Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj
राजर्षी छत्रपती शाहू महाराजांचे वस्तीगृहाचे कार्य (१८७४ ते १९२२)
- d. Hindu Code Bill
हिंदू कोड बिल
- e. 1946 literary Conference in Belgaum
१९४६ चे बेळगाव येथील साहित्य संमेलन

Q3) Write detailed answers to the following questions (Any two) खालील प्रश्नांची [20]
सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

- a. Explain the factors that contributed to the rise of Indian nationalism.
राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे स्पष्ट करा.

[10]

- b. Explain the Contribution of Maharashtra in the 1942 Movement.

१९४२ च्या चळवळीतील महाराष्ट्राचे योगदान स्पष्ट करा.

[10]

- c. Describe the women's rights movement in Maharashtra.

महाराष्ट्रातील स्त्री हक्काच्या चळवळीची माहिती सांगा .

[10]

- d. Explain the contribution of the Samyukta Maharashtra movement.

संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीचे योगदान विशद करा.

[10]

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (61959) HISTORY PAPER III Part 2 SEM 3
- 2] (388) B. A.(Semester) (77670) History -III DSC-D1 Part 2 SEM 3
- 3] (388) B. A.(Semester) (49259) HISTORY PAPER III Part 2 SEM 3
- 4] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73370) History -III DSC-D1 Part 2 SEM 3
- 5] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (90847) History -III DSC-D1 Part 2 SEM 3

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Marathi III DSC-C1****Sub. Code: 49231/61931/73346/77646/90823****Day and Date: MAY ,28-05-2025****Total Marks: 40****Time: 10:30 AM To 12:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1) योग्य पर्याय निवडा****[8]**

- i. विठ्ठलाचे नामस्मरण करायला तुकोबा कोणत्या डोंगरावर बसत होते ?
A. आळंदी
B. भवानी
C. भंडारा
D. वाघजाई
- ii. आवलीच्या थोरल्या दिराचे नाव काय होते ?
A. रावजी
B. खंडू
C. पांडू
D. सावजी
- iii. आवली जखम बांधण्यासाठी कोणाचा शेला घेते ?
A. रुक्मिणीचा
B. तुकारामांचा
C. सावजीचा
D. विठ्ठलाचा
- iv. लखुबाई आवलाई चे घर कधी सोडून जाते ?
A. जखम भरल्यावर
B. जेवण झाल्यावर
C. पाऊस पडल्यावर
D. तुकोबांनी जा म्हटल्यावर
- v. विठ्ठलावर रुसून रुक्मिणी कुठे जाते ?
A. माहेरी
B. दिंडीरवनात
C. मावशीकडे
D. आवलीकडे
- vi. देवबाभळीनाटकाचे लेखक कोण आहेत ?
A. प्राजक्त देशमुख

- B. लखुबाई
- C. विठ्ठल
- D. तुकाराम

vii. तुकाराम महाराजांनी सावकारीचे खातेवाटप कोणासोबत केले ?

- A. पांडुरंग
- B. आवलाई
- C. कान्हा
- D. लखुबाई

viii. कृष्णाच्यागोष्टी मध्ये कोण आलीच पाहिजे अशी खंत लखुबाई आवलाई कडे व्यक्त करते ?

- A. सत्यभामा
- B. राधा
- C. द्रौपदी
- D. रुक्मिणी

Q2) देवबाभळी नाटकातील आशय सूत्रे स्पष्ट करा.

[8]

किंवा

नाटक एक वाङ्मय प्रकार संकल्पना व स्वरूप स्पष्ट करा .

Q3) देव बाभळीनाटकातील संवादाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

[8]

किंवा

देवबाभळी नाटकातील प्रमुख पात्रांची स्वभाव वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Q4) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही दोन)

[8]

a. देवबाभळी नाटकातील गीताचे स्वरूप स्पष्ट करा.

[4]

b. देवबाभळी नाटकातील भाषा शैलीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

[4]

c. देवबाभळी नाटकाचे नाट्य विशेष विशद करा .

[4]

Q5) लघुउत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन)

[8]

a. अभिवाचनाचा उद्देश स्पष्ट करा

[4]

b. अभिवाचनाचे प्रकार सांगा

[4]

c. अभिवाचनाची पूर्वतयारी कशी करावी

[4]

d. अभिवाचनाद्वारे कोणत्या व्यावसायिक संधी उपलब्ध आहेत

[4]

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (61931) MARATHI PAPER III Part 2 SEM 3
- 2] (388) B. A.(Semester) (77646) Marathi III DSC-C1 Part 2 SEM 3
- 3] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73346) Marathi III DSC-C1 Part 2 SEM 3
- 4] (388) B. A.(Semester) (49231) MARATHI PAPER III Part 2 SEM 3
- 5] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (90823) Marathi III DSC-C1 Part 2 SEM 3

412617

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Marathi -IV DSC-C2****Sub. Code: 49232/61932/73347/77647/90824****Day and Date: MAY ,29-05-2025****Total Marks: 40****Time: 10:30 AM To 12:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1) Solve following MCQ.****[8]**

- i. कवी ना.धों.महानोर ' कोणी लळा लावल्यामुळे आपण हिरव्या बोलीचा शब्द झाल्याचे सांगतात' ?
A. शेताने
B. पाण्याने
C. आकाशाने
D. चांदण्यांनी
- ii. कवी महानोर यांनी नदी काठावर कशाचे बन पाण्यात निथळत असल्याचे सांगितले आहे ?
A. केळीचे बन
B. कर्दळीचे बन
C. आंब्याचे बन
D. बाभळीचे बन
- iii. 'डोळे थकून थकून गेले' या कवितेतील ती त्याला कोठे धुडगूस घालून जाण्यास सांगते ?
A. पिकात
B. पाण्यात
C. अंगणात
D. बनावत
- iv. 'विस्तीर्ण नदीचा काठ' या कवितेतील प्रारंभी सैराट बनलेला बावरा पक्षी शेवटी कोणते रूप धारण करतो ?
A. सुस्त
B. शांत
C. सैराट
D. स्वैर
- v. महानोरांनी प्रेमविषयक कवितेत कोणत्या प्रतिमेचा वापर केला आहे ?
A. पर्वत
B. नद्या
C. सूर्य
D. चंद्र
- vi. ' हिर्व्या पानांत पानांत काही चावळ चालते, भर ज्वानीतली ज्वार' काय मोडीत बोलते ?

- A. अंग
- B. पाय
- C. हात
- D. डोळे

vii. 'शेत गव्हाचे पिवळे जरा नशेत झुलते' या कवितेत कोणाचे अंग शहारून येते ?

- A. केळीचे
- B. ज्वारीचे
- C. साळीचे
- D. आंब्याचे

viii. ना.धों. महानोर यांचा पहिला कवितासंग्रह कोणता आहे ?

- A. रानातल्या कविता
- B. वही
- C. पावसाळी कविता
- D. रा अजिंठा

Q2) दीर्घोत्तरी प्रश्न सोडवा .

[8]

a. ना.धों. महानोर यांच्या 'ह्या शेताने लळा लाविला असा असा की..' आणि 'ह्या नभाने या भुईला दान द्यावे' या निसर्ग कवितांचा आशय तुमच्या भाषेत लिहा.

[8]

किंवा

'पक्ष्यांचे लक्ष थवे' या कवितासंग्रहामध्ये 'निसर्ग आणि माणूस' यांच्यातील अतूट संबंधाचे दर्शन कसे घडते सोदाहरण स्पष्ट करा.

Q3) दीर्घोत्तरी प्रश्न सोडवा

[8]

a. ना.धों. महानोर यांच्या प्रेमविषयक कवितांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

[8]

किंवा

'नभ उतरू आलं डोळे थकून थकून गेले' आणि 'न्हात्या धुत्या पोरी' या कवितेचा आशय सविस्तर लिहा.

Q4) थोडक्यात उत्तरे लिहा (तीन पैकी दोन)

[8]

- a. अ) कवी ना.धों. महानोर यांच्या 'घन ओथंबून येती' या कवितेतील भावावस्था स्पष्ट करा.
- ब) ना. धो. महानोर यांच्या चित्रपट गीतांचा आढावा घ्या.
- क) ना.धो.महानोर यांच्या गीतातून आलेले स्त्रीचित्रण सोदाहरण लिहा . .

Q5) टीपा लिहा (चार पैकी दोन)

[8]

- a. १) गीतलेखनाचे स्वरूप स्पष्ट करा .
- २) 'कविता आणि गीत' यातील साम्यभेद स्पष्ट करा .
- ३) जाहिरातीसाठी गीतलेखन करताना कोणती काळजी घ्यावी ?
- ४) आई विषयीच्या भावना व्यक्त करणारी गीतरचना तयार करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73347) Marathi -IV DSC-C2 Part 2 SEM 3
- 2] (388) B. A.(Semester) (77647) Marathi -IV DSC-C2 Part 2 SEM 3
- 3] (388) B. A.(Semester) (49232) MARATHI PAPER IV Part 2 SEM 3
- 4] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (90824) Marathi -IV DSC-C2 Part 2 SEM 3
- 5] (388) B. A.(Semester) (61932) MARATHI PAPER IV Part 2 SEM 3

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Political Science -III DSC-D7****Sub. Code: 49269/61969/73376/77676/90853****Day and Date: JUNE ,06-06-2025****Total Marks: 40****Time: 02.30 PM To 04:00 PM****Instructions:** 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks**Special Inst.:** सूचना :1. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2.उजवीकडील कंसातील अंक गुण दर्शवितात .**Q1)** Select the correct alternative from the following. खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा.**[5]**

- i. Which list is called 'Twilight Zone' by M. V. Payali?
एम. व्ही. पायली यांनी कोणत्या सूचीला 'संधी प्रकाशाच्या झोताची' उपमा दिलेली आहे ?
A. Union List. संघ सूची
B. Concurrent List. सामायिक सूची
C. State List राज्य सूची
D. None of the above यापैकी नाही
- ii. Which committee was formed in 2007 to examine the Centre-State relationship?
2007 साली केंद्र राज्य संबंधाच्या परीक्षणासाठी कोणती समिती स्थापन करण्यात आली ?
A. Kothari कोठारी
B. Sarkariya. सरकारीया
C. Punchhi पुंछी
D. Santhanam. संतानम
- iii. What is the retirement age of Chief Election Commissioner?
मुख्य निर्वाचन आयुक्ताची सेवानिवृत्तीचे वय किती आहे ?
A. 65
B. 62
C. 60
D. 58
- iv. Which caste influences politics in Karnataka state?
कर्नाटक राज्यातील कोणत्या जातीचा राजकारणावर प्रभाव पडतो ?
A. Naayar नायर
B. Lingayat. लिंगायत
C. Brahmin. ब्राह्मण
D. Kamma. कम्मा

- v. What is the election symbol of Bahujan Samaj Party?
 बहुजन समाज पक्षाचे निवडणूक चिन्ह कोणते आहे ?
 A. Lotus कमळ
 B. Elephant हत्ती
 C. bicycle. सायकल
 D. None of the above यापैकी नाही

Q2) Write short notes (Any three) टिपा लिहा (कोणतेही तीन)

[15]

- a. Characteristics of Federal state. संघराज्याची वैशिष्ट्ये
 b. Governor राज्यपाल
 c. Powers of the Election Commission. निवडणूक आयोगाचे अधिकार
 d. Aam Aadmi Party आम आदमी पक्ष
 e. Politics of Casteism. जातीयवादी राजकारण

Q3) Answer the following question in detail (any two) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा [20]
 (कोणतेही दोन)

- a. Explain the Centre - State Legislative relation?
 केंद्र - राज्य यांच्यातील कायदेविषयक संबंध स्पष्ट करा ?
 b. Explain the politics and agenda of Bhartiya Janata Party
 भारतीय जनता पक्षाचे राजकारण आणि ध्येयधोरणे स्पष्ट करा
 c. Explain the impact of regionalism on Indian politics?
 भारतीय राजकारणावर प्रादेशिकता वादाचा पडलेला प्रभाव स्पष्ट करा ?
 d. Explain the composition, powers and functions of the Election Commission?
 निवडणूक आयोगाची रचना, अधिकार व कार्य स्पष्ट करा

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (61969) POLITICAL SCIENCE PAPER III Part 2 SEM 3
- 2] (388) B. A.(Semester) (49269) POLITICAL SCIENCE PAPER III Part 2 SEM 3
- 3] (388) B. A.(Semester) (77676) Political Science -III DSC-D7 Part 2 SEM 3
- 4] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (90853) Political Science -III DSC-D7 Part 2 SEM 3
- 5] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73376) Political Science -III DSC-D7 Part 2 SEM 3

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Political Science -IV DSC-D8****Sub. Code: 49270/51012/61970/73377/77677 /90854****Day and Date: JUNE ,09-06-2025****Total Marks: 40****Time: 02.30 PM To 04:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1)** अचूक पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा. Complete the following sentences by choosing [5]
correct alternatives

i. राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज यांचा जन्म.....येथे झाला.
Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj was born in.....

- A. कोल्हापूर
Kolhapur
- B. सोलापूर
Solapur
- C. Nashik
नाशिक
- D. Satara
सातारा

ii. सप्तांग सिद्धांतात स्वामी म्हणजेच.....
Saptang Theory Swami means

- A. राजा
Raja
- B. प्रजा
Prajā
- C. अमात्य
Amatya
- D. मित्र
Mitra

iii. सत्यशोधक समाजाचे पहिले अध्यक्ष कोण ?
Who was the first president of Satyashodhak Samaj?

- A. महात्मा फुले
Mahatma Phule
- B. लोकमान्य टिळक
Lokmanya Tilak
- C. न्या.रानडे
Justice Ranade

D. म. गांधी
M. Gandhi

- iv. यांनी गुलामगिरी हे पुस्तक लिहिले.
. wrote the book Gulamgiri.
- A. लो. टिळक
Lokmanya Tilak
- B. जोतिबा फुले
Jyotiba Phule
- C. न्या. रानडे
Justice. Ranade
- D. म. गांधी
M. Gandhi

- v. अमात्य हाअसावा.
Amatya should be
- A. भ्रष्ट
Corrupt
- B. हुशार
Clever
- C. व्यसनाधीन
Addicted
- D. यापैकी नाही
None of these

Q2) टीपा लिहा (कोणत्याही तीन) Write short note (Any three)

[15]

- a. a. सांस्कृतीक राष्ट्रवाद
Cultural Nationalism
- b. सप्तांग सिद्धांत
Saptang Theory
- c. म. फुलेंची बळीराज्य संकल्पना
M. Phule Concept Of Balirajya
- d. राजर्षी शाहू महाराजांचा सामाजिक न्याय विषयक विचार
Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj thoughts on Social Justice
- e. कौटिल्याचे मंत्रिमंडळ
Kautilya's Council of Minister

[15]

Q3) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

[20]

Answer the following questions in detail (any two)

a. कौटिल्याचा मंडल सिद्धांत स्पष्ट करा ?

Explain Kautilya's Mandal theory?

b. महात्मा फुलेंची ब्राम्हण्यवादावरील टीका सविस्तर लिहा ?

Write in detail about Mahatma Phule's Critic on Brahmanism?

c. राजर्षी शाहू महाराजांचे महिला विषयक विचार स्पष्ट करा ?

Explain the Rajrshi Shaju Maharahj thoughts on women?

d.लोकमान्य टिळकांची चतुसूत्री मुल्मापन करा ?

Evaluate the Lokmany Tilak Four Fold Program?

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (61970) POLITICAL SCIENCE PAPER IV Part 2 SEM 3
- 2] (388) B. A.(Semester) (49270) POLITICAL SCIENCE PAPER IV Part 2 SEM 3
- 3] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (90854) Political Science -IV DSC-D8 Part 2 SEM 3
- 4] (388) B. A.(Semester) (77677) Political Science -IV DSC-D8 Part 2 SEM 3
- 5] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73377) Political Science -IV DSC-D8 Part 2 SEM 3
- 6] (388) B. A.(Semester) (51012) POLITICAL SCIENCE PAPER IV Part 2 SEM 3

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Co-Operatives In India-II****Sub. Code: 55041/73413/93454/62313/78813****Day and Date: MAY ,10-05-2025****Total Marks: 40****Time: 10:30 AM To 12:00 PM**

- Instructions:**
1. All questions are compulsory
 2. Drawings must be drawn to the given scale
 3. Figures to the right indicate full marks

Q1) योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा. Complete the following sentences by choosing [5]
correct alternatives.

- i. Primary Agricultural Co-operative Credit Union works as
प्राथमिक कृषी सहकारी पतपुरवठा संस्था ही कार्य करतात.
A. Supply loan कर्जपुरवठा करणे
B. Provision of essentials जीवनावश्यक वस्तू पुरविणे
C. Distorting of agriculture शेतमालाची विक्री करणे
D. All of the above. वरील सर्व
- ii. Bank functions as the link between State Co-operative Banks and Primary Co-operative Credit Societies.
राज्य सहकारी बँक व प्राथमिक सहकारी पतसंस्था यांचा दुवा म्हणून बँक कार्य करते.
A. Reserve Bank of India रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया
B. Private Bank खाजगी बँक
C. State Bank of India स्टेट बँक ऑफ इंडिया
D. Central Co-operative Bank मध्यवर्ती सहकारी बँक
- iii. NAFED was established in year.
नाफेडची स्थापना साली झाली.
A. 1958 १९५८
B. 1938 १९३८
C. 1948 १९४८
D. 1968 १९६८
- iv. Is the Chairman of the National Co-operative Development Co-operation.
..... हे राष्ट्रीय सहकारी विकास महामंडळाचे अध्यक्ष असतात.
A. Union Finance Minister केंद्रीय अर्थमंत्री
B. Minister of State for Agriculture. कृषी राज्यमंत्री
C. Union Agriculture Minister केंद्रीय कृषीमंत्री
D. Secretary सचिव

- v. Training in processing business Industries had led to the..... development of

Women.

प्रक्रिया व्यावसायिक प्रक्रियेमुळे महिलांच्यात विकास झालेला आहे.

- A. Entrepreneurship उद्योजकता
- B. Increase in skills कौशल्यात वाढ
- C. Increase in Income उत्पन्नात वाढ
- D. All of the above. वरील सर्व

Q2) टीपा लिहा (कोणत्याही तीन) Write short notes (any three)

[15]

- a. Objectives of NAFED. नाफेडचे उद्दिष्टे.
- b. Importance of Urban Co-operative bank. नागरी सहकारी बँकेचे महत्त्व.
- c. Problems of Co-operative Sugar Factory in India. भारतातील सहकारी साखर कारखान्यांच्या समस्या.
- d. Objectives of National Co-operative union in India. भारतातील राष्ट्रीय सहकारी संघाची उद्दिष्टे.
- e. Functions of NABARD. नाबार्डची कार्ये.

Q3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नावर सविस्तर उत्तरे लिहा. Write detail answers on any two of the following. **[20]**

- a. Explain the importance of Indian dairy industry and discuss its following problems.
भारतातील दुग्ध व्यवसायाचे महत्त्व विशद करून त्यांच्यापुढील समस्यांचे विवेचन करा.
- b. Explain the importance of State Co-operative Bank.
राज्य सहकारी बँकेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- c. What is Co-operative marketing? Explain the importance of Co-operative marketing.
सहकारी विपणन म्हणजे काय ? सहकारी विपणन संस्थांचे महत्त्व विशद करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (78813) Co-Operatives in India-II Part 2 SEM 4
- 2] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73413) Co-Operatives In India-II Part 2 SEM 4
- 3] (388) B. A.(Semester) (55041) CO-OPERATION PAPER-II Part 2 SEM 4
- 4] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (93454) Co-Operatives In India-II Part 2 SEM 4
- 5] (388) B. A.(Semester) (62313) CO-OPERATION PAPER-II Part 2 SEM 4

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Economics-VI DSC-D34****Sub. Code: 78862/73462/93503/62378****Day and Date: MAY ,07-05-2025****Total Marks: 40****Time: 02.30 PM To 04:00 PM**

- Instructions:**
1. All questions are compulsory
 2. Draw neat labelled diagrams wherever necessary
 3. Figures to the right indicate full marks

Q1) Solve following MCQ खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा**[5]**

i. Due to financial structure increases in -----

वित्तीय रचनेमुळे ----- मध्ये वाढ होते .

- A. Employment
रोजगार
- B. Mobility of tool material
साधन सामग्रीच्या गतिशीलता
- C. Trade
व्यापार
- D. All of the above
वरील सर्व

ii. Non-banking institutions include-----

बिगर बँकिंग संस्थामध्ये -----चा समावेश होतो

- A. Commercial Banks
व्यापारी बँका
- B. Co-operative Banks
सहकारी बँका
- C. Indian Industrial Development Bank
भारतीय औद्योगिक विकास बँक
- D. is not among them
यापैकी नाही

iii. Mutual funds are regulated by -----

म्युच्युअल फंडाचे नियमन -----करते

- A. SEBI
सेबी
- B. RBI
आरबीआय
- C. UTI
युटीआय
- D. None of these

यापैकी नाही

- iv. Narasimham Committee-1 submitted its report in-----
नरसिंहम समिती -1 ने आपला अहवाल -----मध्ये सादर केला

- A. Oct. 1990
ऑक्टो 1990
- B. Nov. 1991
नोव्हें 1991
- C. March 1992
मार्च 1992
- D. None of these
यापैकी नाही

- v. E-Banking makes Bank administration -----
ई-बँकिंगमुळे बँकेचा कारभार -----बनतो

- A. Inefficient
अकार्यक्षम
- B. Undocumented
कागदपत्र विरहित
- C. traditional
परंपरागत
- D. None of these are
यापैकी नाही

Q2) Write short note (any three) टिपा लिहा (कोणतेही तीन)

[15]

- a. Money Market
नाणेबाजार
- b. Development banks
विकास बँका
- c. Payment Bank
पेमेंट बँक
- d. Role of SEBI
सेबीची भूमिका
- e. Credit Card and Debit Card
क्रेडिट कार्ड आणि डेबिट कार्ड

Q3) Solve the following long answer questions.(any two)

[20]

खालील दीर्घोत्तरी प्रश्न सोडवा.(तीन पैकी दोन)

- a. Explain objectives and various functions of the EXIM Bank
एक्झिम बँकेची उद्दिष्टे व विविध कार्य स्पष्ट करा

- b.** Discuss major recommendations of the Narasimham Committee in 1998
सन 1998 मधील नरसिंहम समितीच्या प्रमुख शिफारसीची चर्चा करा
- c.** Elaborate precautions to be taken to prevent Cyber Crime in Banking
बँकिंग मधील सायबर गुन्हेगारी रोखण्यासाठी घ्यावयाची दक्षता सविस्तर सांगा

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (62378) ECONOMICS PAPER VI Part 2 SEM 4
- 2] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73462) Economics-VI DSC-D34 Part 2 SEM 4
- 3] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (93503) Economics-VI DSC-D34 Part 2 SEM 4
- 4] (388) B. A.(Semester) (78862) Economics-VI DSC-D34 Part 2 SEM 4

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: English Compulsory (AECC-4)****Sub. Code: 78810/62310/73410/93451****Day and Date: MAY ,09-05-2025****Total Marks: 40****Time: 10:30 AM To 12:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1) Q1. (A) Complete the following statements by choosing the best alternative****[5]**

- i. i) _____ was an old friend adviser of Gandhi family.
A. Mavji Dave
B. Karamchand
C. Mr. Lely
D. Kevalram
- ii. The little child takes the Giant to _____.
A. paradise
B. his home
C. hospital
D. giant's garden
- iii. The poem 'Auto Wreck' presents the scene of a _____ accident.
A. car
B. bike
C. truck
D. train
- iv. _____ began to tremble
A. Temple
B. House
C. Church
D. Hut
- v. There is a famous _____ in Orrisa state
A. Chila lake
B. Taj Mahal
C. Lotus Temple
D. Red Fort

- Q2) A.** Write adverb form of 'sure' [1]
B. Write antonym of 'ugly' [1]
- Q3)** Answer any **three** of the following questions in 3 to 4 sentences each. [6]
- Describe Gandhiji's meeting with Mr. Lely [2]
 - Why did winter continue in the garden? [2]
 - What is the reaction of the people about the accident? [2]
 - How is Kalahandi described by Sudha Murthy? [2]
 - What happened when the poet counted his years? [2]
- Q4)** Write short note on any two of the following in 5 to 6 sentences each [6]
- Gandhiji's Mother [3]
 - Theme the death in the poem *Auto Wreck* [3]
 - Image of the 'voices' in the poem *The Journey* [3]
- Q5)** [7]
- Write an email to the university office requesting to send you the prospectus of Vocational Courses offered by it. [4]
 - Create an email discussion group of your class. [3]
- Q6)** [7]
- The following information is about the gulmohor and bunyan trees. Transfer the information into a table diagram and suggest suitable title. [4]

The gulmohor tree is of medium size. It has a modest height. It has compound leaves that have a feathery appearance. They are bright green in colour. Its flowers are bright orange, red and yellow. However, it bears no fruits. It has leguminous roots that have nitrogen-fixing properties. The bunyan tree, on the other hand, is large and tall. Its leaves are too large. They are glossy green in colour and elliptical in shape. The bunyan tree has no flowers, but it does bear the fig fruit. The bunyan tree is especially noticeable for its aerial roots.
 - Prepare a tree diagram with the help of the information given below: [3]

There are three types of means of transport. They are transport on land, water and air. Roadways, railways and pipelines are the means of land transport.

The transport on water is carried through inland and overseas. Domestic airways are the international airways are the two means of air transport. Domestic airways are run by public undertaking and private airlines.

Q7)

- a.** Write a notice of fifth general meeting of Maratha Sports Club, Nipani to be held at Vyam Shala Hall. Imagine the other details such as day, date, time and subject **[4]**
- b.** Draft an advertisement for a cell-phone and describe its features using various adjectives **[3]**

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73410) English Compulsory (AECC-4) Part 2 SEM 4
- 2] (388) B. A.(Semester) (62310) ENGLISH (COMPULSORY) Part 2 SEM 4
- 3] (388) B. A.(Semester) (78810) English Compulsory AECC-4 Part 2 SEM 4
- 4] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (93451) English Compulsory (AECC-4) Part 2 SEM 4

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: English-V DSC-C29****Sub. Code: 55059/62351/78837/73437/93478****Day and Date: MAY ,22-05-2025****Total Marks: 40****Time: 10:30 AM To 12:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1) A. Complete the following sentences by choosing the correct alternative. [4]****i. ----- was a studious student living in Kumaon hostel.**

- A. Anurag
- B. Baku
- C. Venkat
- D. Chatur

ii. ----- came to see Alok with the box of Kaju-Barfi.

- A. Alok's parents
- B. Prof. Cherian
- C. Neha
- D. Prof. Veera

iii. ----- was a fiancé of Piya in the movie '3 Idiots'.

- A. Suhas Tandon
- B. Rancho
- C. Hari
- D. Farhan

iv. The role of Viru Sahastrabuddhe is performed by -----.

- A. Amir Khan
- B. Anupam Kher
- C. Boman Irani
- D. Amitabh Bachchan

B. Answer the following questions in one word/ phrase/ sentence each. [4]

1. Who wins the astronaut pen at the end of the movie '3 Idiots'?

2. How many rings did Raju wear in his fingers?

3. In which subject Hari was required to get A grade for Neha?

4. Who attempts to commit suicide in the novel 'Five Point Someone'?

Q2) Answer the following question in about 250-300 words. **[8]**

A) Write a comparative note on the adaptation in Hollywood and Bollywood films.

OR

B) Discuss the concept of transposition with adequate examples.

Q3) Answer the following question in about 250-300 words. **[8]**

A) Write a detailed character sketch of Prof. Viru Sahastrabuddhe.

OR

B) What was Operation Pendulum? What did happen during this operation?

Q4) Write short notes in about 100 to 150 words each. (Any **four**) **[16]**

1) Adaptation in Bollywood films

2) Adaptation as a transposition

3) The process of Transformation

4) Love relations between Hari and Neha

5) Discipline Committee (DISCO)

6) Character sketch of Rancho

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (388) B. A.(Semester) (62351) ENGLISH PAPER V Part 2 SEM 4

2] (388) B. A.(Semester) (55059) ENGLISH PAPER V Part 2 SEM 4

3] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (93478) English-V DSC-C29 Part 2 SEM 4

4] (388) B. A.(Semester) (78837) English-V DSC-C29 Part 2 SEM 4

5] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73437) English-V DSC-C29 Part 2 SEM 4

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: English-VI DSC-C30****Sub. Code: 78838/49352/73438/93479/55060 /62352****Day and Date: MAY ,23-05-2025****Total Marks: 40****Time: 10:30 AM To 12:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1)** Select the correct alternative from the following.**[4]**

- i. The story 'A Leaf in the Storm' is translated into English by
 A. Gauri Deshpande
 B. Satish Alekar
 C. Narayan Chandran
 D. Gurudial Singh
- ii. Mallika's widowed sister-in-law is
 A. Asha
 B. Haseena
 C. Rani
 D. Lata
- iii. is the real name of Toba Tek Singh.
 A. Bishen Singh
 B. Krishan Singh
 C. Vishwambar Singh
 D. Yogendra Singh
- iv. 'Defend Yourself Against Me' is written by
 A. Rama Mehta
 B. Kushwant Singh
 C. Rana Nayar
 D. Bapsi Sidhwa

Q2) Answer the following questions in one word / phrase / sentence.**[4]**

- i) What is the setting for 'Toba Tek Singh'?
- ii) Who promises to give Mallika a suitable job?
- iii) Where does Suzanne work as a computer programmer?
- iv) Who coaxed Jyoti to drink milk?

Q3) Answer the following question in about 250-300 words.

a) Write a detailed note on the impact of partition on women.

OR

b) Discuss the reflection of 'home' and exile' in partition literature.

Q4) Answer the following question in about 250-300 words.

[8]

a) Write a detailed note on the character of Bishen Singh.

OR

b) Explain the significance of the title 'A Leaf in the Storm'.

Q5) Write short notes on the following in about 100-150 words each: (4 out of 6)

[16]

- a) Psychological trauma of women in partition
- b) Exile
- c) Identity crisis of partition affected people
- d) The lunatics in the asylum
- e) Pramatha
- f) Ammijee

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (49352) ENGLISH PAPER VI Part 2 SEM 4
- 2] (388) B. A.(Semester) (55060) ENGLISH PAPER VI Part 2 SEM 4
- 3] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73438) English-VI DSC-C30 Part 2 SEM 4
- 4] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (93479) English-VI DSC-C30 Part 2 SEM 4
- 5] (388) B. A.(Semester) (62352) ENGLISH PAPER VI Part 2 SEM 4
- 6] (388) B. A.(Semester) (78838) English-VI DSC-C30 Part 2 SEM 4

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Geography-VI DSC-D48****Sub. Code: 78876/73476/93517/55089/62398****Day and Date: MAY ,19-05-2025****Total Marks: 40****Time: 02.30 PM To 04:00 PM**

- Instructions:**
1. All questions are compulsory
 2. Draw neat labelled diagrams wherever necessary
 3. Figures to the right indicate full marks

Special Inst.: The Use of map Stencil is allowed.

Q1) Choose the Correct alternative for the following questions: खालील प्रश्नांसाठी दिलेल्या [5]
पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

- i. Agricultural Geography is a sub-branch of which Geography?
कृषी भूगोल ही भूगोलशास्त्राच्या कोणत्या शाखेची उपशाखा आहे ?
A. Human Geography मानवी भूगोल
B. Climatology हवामानशास्त्र
C. Geomorphology भूरूपशास्त्र
D. Soil Geography मृदा भूगोल
- ii. Which farming is called truck farming?
कोणत्या शेतीला ट्रक फार्मिंग म्हणतात ?
A. Horticulture फळ शेती
B. Plantation बागायती
C. Intensive सखोल
D. Grain धान्य
- iii. Which Scholar proposed the method of Crop Combination?
पीक एकत्रीकरण पद्धत कोणत्या अभ्यासकाने मांडली?
A. Von Thunen व्हॉन थुनेन
B. Karl Ritar कार्ल रिटर
C. Vivar विवर
D. Vidal-di-la-Blache व्हीडाल -डी-ला-ब्लाश
- iv. Which disease is caused by iron deficiency?
लोहाच्या कमतरतेमुळे कोणता आजार होतो ?
A. Diarrhea जुलाब
B. Anemia रक्तक्षय
C. Chicken pox कांजिण्या
D. Malaria मलेरिया
- v. Which graph / diagram is used to show land use?

भूमिउपयोजन दाखविण्यास कोणत्या आलेख/ आकृत्याचा उपयोग होतो ?

- A. Compound Bar Graph संयुक्त स्तंभालेख
- B. Poly Graph बहुरेषालेख
- C. Proportional Squares प्रमाणबद्ध चौरस
- D. Divided Circle विभाजीत वर्तुळ

Q2) Write any three notes from the following: खालीलपैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा.

[15]

- a. Nature of Agricultural Geography कृषी भूगोलाचे स्वरूप
- b. Shifting Agricultural स्थलांतरीत शेती
- c. Advantages of Crop Combination पीक एकत्रीकरणाचे फायदे
- d. Eradication of Hunger भूक निर्मुलन
- e. Proportional Squares प्रमाणबद्ध चौरस

Q3) Write detailed answer **Any One** of the following questions.

[10]

खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

- a. Define the agricultural geography and its scope?
कृषी भूगोलाच्या व्याख्या देऊन व्याप्ती स्पष्ट करा ?
- b. Explain the merits and demerits of Von Thunen's theory of agricultural land use?
व्हॉन थुनेन यांच्या कृषी भूमीउपयोजन सिध्दांतातील गुण व दोष स्पष्ट करा ?

Q4) Write detailed answer **Any One** of the following questions:

[10]

खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा

- a. Describe the socio-economic problems of Agriculture?
शेतीच्या सामाजिक-आर्थिक समस्यांची माहिती द्या ?
- b. Describe the diseases and health problems that can occur due to hunger?
भुकेमुळे उदभवू शकणारे आजार आणि आरोग्य विषयक समस्यांबद्दल माहिती द्या ?

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (55089) GEOGRAPHY PAPER VI Part 2 SEM 4
- 2] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73476) Geography-VI DSC-D48 Part 2 SEM 4
- 3] (388) B. A.(Semester) (78876) Geography-VI DSC-D48 Part 2 SEM 4

4] (388) B. A.(Semester) (62398) GEOGRAPHY PAPER VI Part 2 SEM 4

5] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (93517) Geography-VI DSC-D48 Part 2 SEM 4

493454

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Hindi-V DSC-C27****Sub. Code: 55056/49347/73435/93476/62347 /78835****Day and Date: MAY ,20-05-2025****Total Marks: 40****Time: 10:30 AM To 12:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1)** निम्नलिखित विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। .**[10]**

- i. सर्वेश्वरदयाल सक्सेना का जन्म..... नामक गाँव में हुआ था।
 A. अजमेर
 B. बीकानेर
 C. पिकौरा
 D. सिकोरा
- ii. सर्वेश्वरदयाल सक्सेना जी के नाटक समय की..... का दस्तावेज है।
 A. यथार्थता
 B. काल्पनिकता
 C. मनोवैज्ञानिकता
 D. आदर्शवादिता
- iii. 'लड़ाई' नाटक में पात्रों की संख्याहै।
 A. 44
 B. 45
 C. 46
 D. 47
- iv. 'लड़ाई' नाटक में..... एकतारा पर गाता है।
 A. गायक
 B. वादक
 C. निंदक
 D. दर्शक
- v. सत्यव्रत की उम्र लगभग.....वर्ष है।
 A. 30 - 40
 B. 30 - 32
 C. 32 - 33

D. 30 - 35

vi. 'अब गरीबी हटाओ' नाटक के नाटककार है।

- A. सर्वेश्वरदयाल सक्सेना
- B. लक्ष्मी नारायण लाल
- C. जयशंकर प्रसाद
- D. मोहन राकेश

vii. 'अब गरीबी हटाओ' नाटक में..... गाँव का वर्णन आया है।

- A. रामपुर
- B. लखनऊ
- C. गरीबन का पुरवा
- D. अमीरन का पुरवा

viii. 'अब गरीबी हटाओ' नाटक में ग्रामीण और प्रहरी वर्ग के प्रतिनिधि..... है।

- A. बुद्धिजीवी
- B. गरीब
- C. अमीर
- D. समाजसेवी

ix. 'अब गरीबी हटाओ' नाटक में मुख्यमंत्री और सरपंच के नामहै।

- A. त्रिपाठी और शर्मा
- B. दुबे और चौबे
- C. सिंह और वर्मा
- D. द्विवेदी और सिंह

x. 'अब गरीबी हटाओ' इस नाटक में भारत में व्याप्त की समस्या को केंद्र में रखा गया है।

- A. बेरोजगारी
- B. दहेज प्रथा
- C. गरीबी
- D. दहशवाद

Q2) निम्नलिखित में से किन्ही दो अवतरणों का ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए।

[10]

a. "मैं अभी दस आदमियों को दिखाता हूँ। उन्हें लेकर बेकरीवाले के पास जाता हूँ।"

b. "हाँ, तो स्वतंत्रता के बाद के भारतीय समाज की प्रगति पर एक अच्छा - सा लेख लिख दो।"

c. "मुझी को क्यों कहेंगे ? कौन नेता आज विदूषक नहीं लगता ! सभी विदूषक हैं,

डंडे के घोड़े पर चले जा रहे हैं। घोड़े जल्दी चलो, जल्दी चलो, जल्दी चलो भाई।”

Q3) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए।

[10]

- a. सर्वेश्वरदयाल सक्सेना के जीवन परिचय पर प्रकाश डालिए।
- b. ‘लड़ाई’ नाटक के शीर्षक की सार्थकता स्पष्ट कीजिए।
- c. अब गरीबी हटाओ’ नाटक के उद्देश्य को स्पष्ट कीजिए।

Q4) सर्वेश्वरदयाल सक्सेना लिखित ‘लड़ाई’ नाटक के प्रमुख पात्रों का परिचय दीजिए।

[10]

अथवा

सर्वेश्वरदयाल सक्सेना द्वारा लिखित ‘अब गरीबी हटाओ’ नाटक की कथावस्तु लिखिए।

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (93476) Hindi-V DSC-C27 Part 2 SEM 4
- 2] (388) B. A.(Semester) (62347) HINDI PAPER V Part 2 SEM 4
- 3] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73435) Hindi-V DSC-C27 Part 2 SEM 4
- 4] (388) B. A.(Semester) (49347) HINDI PAPER V Part 2 SEM 4
- 5] (388) B. A.(Semester) (78835) Hindi-V DSC-C27 Part 2 SEM 4
- 6] (388) B. A.(Semester) (55056) HINDI PAPER V Part 2 SEM 4

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: SEC-4 Historical Tourism in India****Sub. Code: 96173****Day and Date: APRIL ,27-04-2025****Total Marks: 50****Time: 02.30 PM To 04:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Special Inst.: Every question two marks****Q1) Solve following MCQ. योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा****[50]**

- i. Bijapur was the capital of
विजापूरची राजधानी होती.
A. Qutub Shahi कुतुबशाही
B. Baridshahi बरीदशाही
C. Adilshahi आदिलशाही
D. Nizamshahi निजामशाही
- ii. Bara Kaman is located at.....
बारा कमान हि वास्तूयेथे आहे.
A. Delhi दिल्ली
B. Mumbai मुंबई
C. Agra आग्रा
D. Bijapur विजापूर
- iii. Golghumt was built by
गोलघुमट हि वास्तूयांनी बांधली.
A. Muhammad Adil Shah मुहम्मद आदिलशाह
B. Baridashah बरीदशाह
C. Nizamshah निजामशाह
D. Qutub Shah कुतुबशाह
- iv. The fort of Bijapur is afort.
विजापूरचा किल्लाकिल्ला आहे.
A. Hills डोंगरी
B. Ground भुईकोट
C. Marine सागरी
D. Inaccessible दुर्गम
- v. Anand Mahal in Bijapur was built for
विजापुरमधील आनंदमहालसाठी बांधला होता.
A. Singing गायन

- B. Playing खेळणे
- C. Music and Dance संगीत आणि नृत्य
- D. Cinema सिनेमा

vi. *Chand Bawdi* well was built by Ali Adilshah in memory of

चांद बावडी हि विहीर अली आदिलशहा यांनी यांच्या स्मरणार्थ बांधली.

- A. Chandbibi चांदबीबी
- B. Noorjaha नूरजहा
- C. Mumtaz Mahal मुमताज महाल
- D. Jahanara जहानआरा

vii. Hampi is a historical place located in the state of

हम्पी हे ऐतिहासिक ठिकाणराज्यात आहे.

- A. Maharashtra महाराष्ट्र
- B. Karnataka कर्नाटक
- C. Madhya Pradesh मध्यप्रदेश
- D. Gujarat गुजरात

viii. Virupaksha temple is located at.....

विरुपाक्ष मंदिरयेथे आहे.

- A. Hampi हम्पी
- B. Bijapur बिजापूर
- C. Agra आग्रा
- D. Badami बदामी

ix. Lotus palace was built by

कमळाचा राजवाडायांनी बांधला.

- A. Ramdevrai रामदेवराय
- B. Emperor Ashoka सम्राट अशोक
- C. Harshvardhan हर्षवर्धन
- D. Krishnadevaraya कृष्णदेवराय

x. *Hazararam* temple was built byking.

हजाराराम मंदिरराजाने बांधले.

- A. Devaraya first देवराय पहिला
- B. Devrai second देवराय दुसरा
- C. Krishnadevaraya कृष्णदेवराय
- D. Achyutarai अच्युतराय

xi. The *Achyutarai* temple in Hampi is dedicated to the deity

हम्पी मधील अच्युतराय मंदिर देवतेचे आहे.

- A. Vishnu विष्णू
- B. Krishna कृष्ण
- C. Ram राम
- D. Mahadev महादेव

xii. A World Heritage Site, Hampi has a total of monuments.

जागतिक वारसा स्थळ असलेल्या हंपी मध्ये एकूण स्मारके आहेत.

- A. 1600 १६००
- B. 1500 १५००
- C. 1400 १४००
- D. 1300 १३००

xiii. Red fort is incity.

लाल किल्ला हि वास्तूशहरात आहे .

- A. Delhi दिल्ली
- B. Calcutta कलकत्ता
- C. Agra आग्रा
- D. Mumbai मुंबई

xiv. Qutub Minar is a building withfloors

कुतुबमिनार हि वास्तूमजली आहे.

- A. 4 ४
- B. 5 ५
- C. 6 ६
- D. 7 ७

xv.city is known as the city of monuments in India.

भारतातील स्मारकांचे शहर म्हणूनशहर ओळखले जाते.

- A. Delhi दिल्ली
- B. Fatehpur Shikri फत्तेपूर शिक्री
- C. Agra आग्रा
- D. Mumbai मुंबई

xvi. The Taj Mahal was built during the rule of the mughal emperor.....

ताजमहल.....या मुघल सम्राटाच्या राजवटीत बांधला.

- A. Babar बाबर
- B. Akbar अकबर
- C. Shahjahan शाहजहान
- D. Jahangir जहांगीर

xvii. The Taj Mahal is situated on the bank of the..... river.

ताजमहल..... नदीच्या काठावर आहे.

- A. Ganga गंगा
- B. Sindhu सिंधु
- C. Yamuna यमुना
- D. Godavari गोदावरी

xviii.stone has been used for Taj Mahal.

ताजमहालासाठीदगडाचा वापर केला आहे.

- A. Marble संगमरवर
- B. Black काळा

- C. Basalt बेसाल्ट
D. Red लाल

xix. *Buland Darwaza* was built by Akbar to commemorate the victory of
बुलंद दरवाजाची निर्मिती अकबराने विजयाच्या स्मरणार्थ केली.

- A. Gujarat गुजरात
B. Karnataka कर्नाटक
C. Maharashtra महाराष्ट्र
D. Bihar बिहार

xx. The city of Fatehpur Sikri was established by
फतेहपूर सिक्री शहराची स्थापना यांनी केली.

- A. Babar बाबर
B. Akbar अकबर
C. Shahjahan शाहजहान
D. Jahangir जहांगीर

xxi. Akbar's tomb is at.....
अकबराचा मकबरा येथे आहे .

- A. Delhi दिल्ली
B. Sikandra सिकंदरा
C. Mumbai मुंबई
D. Agra आग्रा

xxii. Din-e-Elahi sect was founded by
दन-ए -इलाही पंथाची स्थापना यांनी केली

- A. Babar बाबर
B. Humayun हुमायून
C. Akbar अकबर
D. Aurangzeb औरंगजेब

xxiii. In.....UNESCO has given the status of World Heritage Site to Fatehpur Sikri..
युनोस्कोने..... या वर्षी फतेहपूर सिक्रीला जागतिक वारसा स्थळाचा दर्जा दिला.

- A. 1985 १९८५
B. 1986 १९८६
C. 1987 १९८७
D. 1990 १९९०

xxiv. *Ibadakhana* was built by Akbar for at Fatehpur Sikri.
अकबराने फतेहपूर सिक्री येथे इबादतखाना बांधला.

- A. For religious discussions धार्मिक चर्चेसाठी
B. For political discussion राजकीय चर्चेसाठी
C. For economic discussion आर्थिक चर्चेसाठी
D. For social discussion सामाजिक चर्चेसाठी

xxv. Jodhabai Mahal is at

जोधाबाई महाल हि वास्तू.....येथे आहे .

- A. Fatehpur Sikri फतेहपुर सिक्री
- B. Agra आग्रा
- C. Delhi दिल्ली
- D. Mumbai मुंबई

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (96173) SEC-4 Historical Tourism in India Part 2 SEM 4

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: History-Rise & Growth of Maratha Swarajya(1600-1680)****Sub. Code: 107225****Day and Date: MAY ,06-05-2025****Total Marks: 80****Time: 02:30 PM To 05:30 PM**

Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks

- Q1) A.** Fill in the blanks by choosing the appropriate alternative given below.खाली [16]
दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा .
- i. According to..... Rajmata Jijau was Chh.Shivaji Maharaja's guide and deity of protection.
..... यांच्या मते राजमाता जिजाऊ या छ.शिवाजी महाराज यांच्या मार्गदर्शक आणि संरक्षक देवता होत्या .
- A. G. S. Sardesai गो. स . सरदेसाई
B. V.K.Rajwade वि .का .राजवाडे
C. M.G.Ranade म . गो . रानडे
D. Jadunath Sarkar जदुनाथ सरकार
- ii. The More's of Javali considered themselves as a descendants of ancientkul.
जावळीचे मोरे स्वतःला या प्राचीन कुळाचे वंशज मानत .
- A. Kushan कुशाण
B. Satvahan सातवाहन
C. Mourya मौर्य
D. Vardhan वर्धन
- iii. Afzalkhan was a subhedar ofProvince.
अफझलखान हाप्रांताचा सुभेदार होता.
- A. Panahala पन्हाळा
B. Satara सातारा
C. Wai वाई
D. Mumbai मुंबई
- iv. Siddhi Johar besieged..... the fort in 1660.
1660 मध्ये सिद्धी जोहरने या किल्ल्याला वेढा घातला .
- A. Panahala पन्हाळा
B. Satara सातारा
C. Raigad रायगड
D. Purandar पुरंदर
- v.was the garrison of fort Chakan

चाकण चा किल्लेदार हा होता .

- A. Murarbaji मुरारबाजी
- B. Siddhi Hilal सिद्धी हिलाल
- C. Udaybhan उदयभान
- D. Phirangoji Narsala फिरंगोजी नरसाळा

vi.Rajput sardar was camped on Sinhgad route when Chh.Shivaji Maharaja attacked on Shahistekhan.

छ.शिवाजी महाराजांनी शाहिस्तेखानावर छापा टाकला तेव्हा सिंहगड मार्गावर हा राजपूत सरदार छावणी टाकून होता .

- A. Ramsingh रामसिंग
- B. Jaswantsingh जसवंतसिंग
- C. Ajitsingh अजितसिंग
- D. Dilersingh दिलेरसिंग

vii Chh.Shivaji Maharaja's coronation took place at the fort

छ.शिवाजी महाराजांचा राज्याभिषेक किल्ल्यावर झाला .

- A. Rajgad राजगड
- B. Raigad रायगड
- C. Purandar पुरंदर
- D. Panahala पन्हाळा

viiwas the step brother of Chh.Shivaji Maharaj .

i.हे छ.शिवाजी महाराजांचे सावत्र बंधू होते.

- A. Sambhaji संभाजी
- B. Vyankoji व्यंकोजी
- C. Rajaram राजाराम
- D. None of these above यापैकी नाही.

B. Match the Following. जोड्या जुळवा .

[2]

Group 1

- 1. Hanmantrao हणमंतराव
- 2. Kartalabkhan कारतलब खान
- 3. Ramsingh रामसिंग
- 4. Savitribai Desai सावित्रीबाई देसाई

Group 2

- a. Belwadi बेलवडी
- b. Son of Mirja Raje Jaysing मिर्जा राजे जयसिंग पुत्र
- c. Karbhari of Chandrarav More चंद्रराव मोरेंचा कारभारी
- d. Umbarkhind उंबरखिंड

- A. 1-c,2-d,3-b,4-a 1-क ,2-ड ,3-ब ,4-अ
- B. 1-a,2-b,3-c,4-d 1- अ , 2- ब ,3- क ,4- ड
- C. 1-d,2-c,3-b,4-a 1-ड , 2-क , 3-ब ,4- अ
- D. 1-b,2-a,3-d,4-c 1- ब ,2- अ , 3- ड ,4-क

C. Identify the given statement whether it is true or false खाली दिलेले विधान सत्य कि असत्य ओळखा. [2]

1. Shahistekhan first besieged the fort of Chakan. शाहिस्तेखानाने प्रथम चाकणच्या किल्ल्याला वेढा दिला
2. Chh.shivaji maharaj defeated the force of Shahistekhan in Umbarkhind. छ.शिवाजी महाराजांनी शाहिस्तेखानाच्या सैन्याचा उंबरखिंडीमध्ये पराभव केला .

- A. Statement 1 True statement 2 False विधान 1 सत्य विधान 2 असत्य
- B. Statement 2 True statement 1 False विधान 2 सत्य विधान 1 असत्य
- C. Both statements were False दोन्ही विधाने असत्य
- D. Both statements were True दोन्ही विधाने सत्य

Q2) Write Short Note (Any Four) टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

[20]

- a. Shahajiraje Bhosale शहाजी राजे भोसले
- b. Importance of Javali Victory जावळी विजयाचे महत्त्व
- c. Besiege of Panahala पन्हाळ्याचा वेढा
- d. Treaty of Purandar पुरंदरचा तह
- e. Causes of Chh.Shivaji Maharaja's First Coronation छ.शिवाजी महाराजांच्या पहिल्या राज्याभिषेकाची कारणे
- f. Chh.Shivaji Maharaj and Qutubshah meet छ.शिवाजी महाराज आणि कुतुबशाह यांची भेट

Q3) Write short answers of the following questions.(Any Two) लघुत्तरी प्रश्न सोडवा . (कोणतेही दोन) [20]

1. Give a detailed information about Chh.Shivaji Maharaja's early efforts for Swarajya.
छ.शिवाजी महाराजांनी स्वराज्यासाठी केलेल्या सुरवातीच्या प्रयत्नांची माहिती द्या .
2. Explain the importance of Chh.Shivaji Maharaja's victory on Afzalkhan .
छ.शिवाजी महाराजांनी अफझलखानावर मिळवलेल्या विजयाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
3. State the causes of Chh.Shivaji Maharaja's sack of Surat.
छ.शिवाजी महाराजांच्या सुरत स्वारीची कारणे सांगा.
4. Dicuss about Chh.Shivaji Maharaja's victory on Karanatak campaign.
छ.शिवाजी महाराजांच्या कर्नाटक मोहिमेच्या यशाची चर्चा करा.

Q4) Write a detail answer of the following questions (Any One) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा . (कोणताही एक) [20]

1. State the causes of the Rise of Maratha Swarajya.
मराठा स्वराज्याच्या उदयाची कारणे स्पष्ट करा.
2. Give a detail account of Chh.Shivaji Maharaja's visit to Agra.
छ.शिवाजी महाराजांच्या आग्रा भेटीचा सविस्तर वृत्तांत द्या.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (11669) Bachelor of Arts NEP (107225) History-Rise & Growth of Maratha
2.0 Swarajya(1600-1680)

Part 1 SEM 1

565426

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: History-V DSC-C29****Sub. Code: 78857/73457/93498/62369****Day and Date: MAY ,08-05-2025****Total Marks: 40****Time: 10:30 AM To 12:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1)** Complete the following sentences by choosing correct alternatives. योग्य पर्याय निवडून पुढील विधाने पूर्ण करा. **[5]****i.** The initial responsibility of creation of the Marathi Vishwakosh was given to ...
मराठी विश्वकोश निर्मितीची प्रारंभिक जबाबदारी यांचेवर सोपविण्यात आली.

- A. Jadhav
जाधव
- B. Atre
अत्रे
- C. Narayan Surve
नारायण सुर्वे
- D. Laxmanshastri Joshi
लक्ष्मणशास्त्री जोशी

ii. Vasantrao Naik announced Jawar Monopoly Scheme on
वसंतराव नाईक यांनी ज्वारी एकाधिकार योजना रोजी जाहीर केली.

- A. 9th October 1965
९ ऑक्टोबर १९६५
- B. 10th October 1966
१० ऑक्टोबर १९६६
- C. 9th October 1964
९ ऑक्टोबर १९६४
- D. 20th October 1964
२० ऑक्टोबर १९६४

iii. led the Women's March of Seven Talaq Victims in 1966.
..... यांनी सात तलाक पीडित महिलांचा मोर्चा सन १९६६ मध्ये काढला.

- A. Asagar Ali Engineer
असगर अली इंजीनियर
- B. Rajiya Patel
रजिया पटेल
- C. Hamid Dalwai
हमीद दलवाई
- D. Hussain Dalwai

हुसेन दलवाई

- iv. Deccan Education Society first started college.
डेक्कन एड्युकेशन सोसायटीने प्रथम हे महाविद्यालय सुरू केले.
- A. Elphinstone
एल्फिन्स्टन
- B. Fergusson
फर्ग्युसन
- C. Siddharth
सिद्धार्थ
- D. None of this
यापैकी नाही

- v. Yashwantrao Chavan Foundation was established in
यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानची स्थापना सन मध्ये करण्यात आली.
- A. 1985
१९८५
- B. 1986
१९८६
- C. 1987
१९८७
- D. 1988
१९८८

Q2) Write short notes (any THREE out of FIVE) टीपा लिहा. (पाच पैकी कोणत्याही तीन)

[15]

- a. Educational work of Nagnathanna Nayakavadi
नागनाथअण्णा नायकवडी यांचे शैक्षणिक कार्य
- b. Establishment and Purpose of Aare Milk Dairy
आरे दूध डेअरी स्थापना व उद्देश
- c. Satyashodhak Communist Party
सत्यशोधक कम्युनिस्ट पक्ष
- d. Vidrohi cultural movement
विद्रोही सांस्कृतिक चळवळ
- e. Prevailing Educational structure in Maharashtra
महाराष्ट्रातील प्रचलित अभ्यासक्रम आराखडा

Q3) Write detail answers on any TWO (out of four) of the following

[20]

पुढील चार पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

- a. Explain the achievement of Vasantdada Patil in the co-operative movement.
वसंतदादा पाटील यांची सहकार चळवळीतील कामगिरी विशद करा.

- b.** Describe the Latur Earthquake in detail.
लातूर भूकंपाचे सविस्तर वर्णन करा.
- c.** Explain the contribution of Muslim Satya Shodhak Mandal.
मुस्लिम सत्यशोधक मंडळाचे योगदान स्पष्ट करा.
- d.** Write information about higher and technical education in Maharashtra.
महाराष्ट्रातील उच्च व तांत्रिक शिक्षण या विषयी माहिती लिहा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (93498) History-V DSC-C29 Part 2 SEM 4
- 2] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73457) History-V DSC-C29 Part 2 SEM 4
- 3] (388) B. A.(Semester) (78857) History-V DSC-C29 Part 2 SEM 4
- 4] (388) B. A.(Semester) (62369) HISTORY PAPER V Part 2 SEM 4

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: History-VI DSC-C30****Sub. Code: 78858/73458/93499/62370****Day and Date: MAY ,19-05-2025****Total Marks: 40****Time: 10:30 AM To 12:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1)** Fill in the blanks by choosing the appropriate alternative given below. खालील [5]
पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

i. The congress session of 1905 was held at.....under Gopal Krushna Ghokhle's president.

गोपाळ कृष्ण गोखले यांच्या अध्यक्षतेखाली १९०५ चे काँग्रेस अधिवेशन येथे भरले होते.

A. Calcutta

कलकत्ता

B. Banaras

बनारस

C. Pune

पुणे

D. Delhi

दिल्ली

ii. The.....movement was called off by Mahatma Gandhiji after the incident of Chauri Chaura.

चौरीचौराच्या घटनेनंतर महात्मा गांधीजींनीचळवळ मागे घेतली.

A. Civil Disobedience

सविनय कायदेभंग

B. Quit India

चलेजाव

C. Swadeshi

स्वदेशी

D. non-cooperation

असहकार

iii. Mahatma Gandhiji described themission as 'a post dated cheque drawn on a crashing(bankrupt) bank'.

‘दिवाळे निघालेल्या बँकेचा पुढील तारखेचा चेक’ असे महात्मा गांधीजींनी..... योजनेचे वर्णन केले होते.

A. Cripps

क्रिप्स

B. Wavell

- वेव्हेल
C. August
ऑगस्ट
D. Simon
सायमन

iv. All India Trade Union Congress(AITUC) was founded in 1920 at.....
ऑल इंडिया ट्रेड युनियन काँग्रेस (आयटक) या संघटनेची स्थापना येथे १९२० साली झाली.

- A. Calcutta
कलकत्ता
B. Delhi
दिल्ली
C. Lahore
लाहोर
D. Mumbai
मुंबई

v. Muslim League was founded in.....
..... मध्ये मुस्लीम लीगची स्थापना झाली.

- A. 1906
१९०६
B. 1806
१८०६
C. 1905
१९०५
D. १९१०
१९१०

Q2) Write short notes(Any Three) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

a. Objectives of National Congress
राष्ट्रीयसभेची ध्येय धोरणे

[5]

b. Dharasana Satyagrah
धारासना सत्याग्रह

[5]

c. V. D. Savarkar
वि. दा. सावरकर

[5]

d. Chitgaon Conspiracy
चितगाव कट

[5]

e. Vasudev Balvant Phadke
वासुदेव बळवंत फडके

[5]

- Q3) Answer the following question in detail(Any Two) [20]**
दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन)
- a. **Explain the reasons for the rise of Indian nationalism. [10]**
भारतीय राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे स्पष्ट करा.
- b. **Explain the causes and importance of Civil Disobedience [10]**
Movement.
सविनय कायदेभंग चळवळीची कारणे व महत्त्व स्पष्ट करा.
- c. **Explain the achievements of Azad Hind Sena (INA) [10]**
आझाद हिंद सेनेची कामगिरी स्पष्ट करा.
- d. **Explain the consequences of partition of India-Pakistan [10]**
भारत-पाकिस्तान फाळणीचे परिणाम स्पष्ट करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73458) History-VI DSC-C30 Part 2 SEM 4
- 2] (388) B. A.(Semester) (62370) HISTORY PAPER VI Part 2 SEM 4
- 3] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (93499) History-VI DSC-C30 Part 2 SEM 4
- 4] (388) B. A.(Semester) (78858) History-VI DSC-C30 Part 2 SEM 4

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Political Science-V DSC-D35****Sub. Code: 78863/73463/93504/55071/62379****Day and Date: MAY ,22-05-2025****Total Marks: 40****Time: 02.30 PM To 04:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1)** Complete the following sentences by choosing correct alternatives. रिकाम्या जागी योग्य [5]
पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

- i. -----state was first to adopt three tier Panchayat Raj method by central governभारतात केंद्र सरकारने सर्वप्रथम ----- राज्यात पंचायत राज्याची त्रिस्तरीय पद्धती स्वीकारली.
A. Rajasthan राजस्थान
B. Maharashtra महाराष्ट्र
C. West Bengal पश्चिम बंगाल
D. keral केरळ
- ii. The chief administrative officer of Panchayat samiti is called-----.
पंचायत समितीच्या प्रशासकीय प्रमुखास ----- असे म्हणतात.
A. Block development officer गटविकास अधिकारी
B. Chief executive officer मुख्य कार्यकारी अधिकारी
C. Secretary सचिव
D. GramSevak ग्रामसेवक
- iii. ----- laid the foundation of local self government.
भारतातील स्थानिक स्वराज्य संस्थांचा पाया ----- यांनी घातला.
A. lord Mecauly लॉर्ड मेकॅले
B. lord Dalhousie लॉर्ड डलहौसी
C. Curzon कर्झन
D. lord Ripon लॉर्ड रिपन
- iv. 73 and 74 constitutional amendment of 1993 gave local bodies ----- status.
1993 ला 73 वी व 74 वी घटनादुरुस्ती होऊन स्थानिक स्वराज्य संस्थांना ----- दर्जा प्राप्त झाला.
A. Religious धार्मिक
B. Economicall आर्थिक
C. Constitutional घटनात्मक
D. Social सामाजिक
- v. - - - State is promoted to take care of national integrity in Indian democracy.

भारतीय लोकशाहीत राष्ट्रीय एकात्मता जोपासण्यासाठी ----- राज्याचा पुरस्कार केलेला आहे.

- A. Religious धार्मिक
- B. Secularism धर्मनिरपेक्ष
- C. non religious निधर्मी
- D. None of these यापैकी नाही

Q2) Write short note (any 3) टिपा लिहा (5 पैकी 3)

[15]

- a. Balwant Roy Mehta committee. बलवंत राय मेहता समिती.
- b. Gramsabha. ग्रामसभा .
- c. Block development officer. गटविकास अधिकारी.
- d. Mayor. महापौर.
- e. Characteristic of 73 constitution amendment.
73 व्या घटनादुरुस्तीची वैशिष्ट्ये.

Q3) Answer the following question in detail. (Any 2) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (4 पैकी 2)

- a. What is community development program ? Explain its characteristic. [10]
सामूहिक विकास योजना म्हणजे काय ? त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- b. Explain the structure and function of gram panchayat in Maharashtra [10]
महाराष्ट्रातील ग्रामपंचायतीची रचना सांगून अधिकार व कार्य स्पष्ट करा.
- c. Explain the structure and function of municipal council. [10]
नगरपालिकेची रचना सांगून अधिकार व कार्य स्पष्ट करा.
- d. Explain the characteristics of 74 constitution amendment.. [10]
74 वी घटनादुरुस्ती स्पष्ट करून त्याची वैशिष्ट्ये विशद करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (55071) POLITICAL SCIENCE PAPER V Part 2 SEM 4
- 2] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (93504) Political Science-V DSC-D35 Part 2 SEM 4
- 3] (388) B. A.(Semester) (78863) Political Science-V DSC-D35 Part 2 SEM 4
- 4] (388) B. A.(Semester) (62379) POLITICAL SCIENCE PAPER V Part 2 SEM 4
- 5] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73463) Political Science-V DSC-D35 Part 2 SEM 4

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Political Science-VI DSC-D36****Sub. Code: 78864/73464/93505/55072/62380****Day and Date: MAY ,23-05-2025****Total Marks: 40****Time: 02.30 PM To 04:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Special Inst.:** सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.**Q1)** Complete the following sentences by choosing correct alternatives(MCQ) योग्य पर्याय [5]
निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा**i.** In which Newspaper did Gandhiji describe the Satyagraha?

कोणत्या वृत्तपत्रात गांधीजींनी सत्याग्रहाचे वर्णन केले ?

- A. Harijan
हरिजन
- B. Young India
यंग इंडिया
- C. Kesari
केसरी
- D. bahishkrit Bharat
बहिष्कृत भारत

ii. Which of the following book was written by Nehru?

खालीलपैकी नेहरूंनी कोणता ग्रंथ लिहिला ?

- A. My Experiments with Truth
माझी सत्याचे प्रयोग
- B. The problem of the rupee
दि प्रॉब्लेम ऑफ द रुपी
- C. Discovery of India
डिस्कवरी ऑफ इंडिया
- D. New Humanism
न्यु ह्युम्यानिझम

iii. 'Who were Shudhras? who wrote this book?

शूद्र पूर्वी कोण होते ? हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?

- A. M.N.Roy
एम.एन.रॉय
- B. Mahatma Gandhi
महात्मा गांधी
- C. Nehru

नेहरू

D. Dr. Ambedkar

डॉ.आंबेडकर

iv. Who delivered the ideas of Radical Democracy?

मूलगामी लोकशाहीचे विचार कोणी मांडले ?

A. Mahatma Gandhi

महात्मा गांधी

B. Nehru

नेहरू

C. M.N.Roy

एम.एन.रॉय

D. Dr.Ambedkar

डॉ.आंबेडकर

v. Who introduced the concept of Gram Rajya?

ग्राम राज्याची संकल्पना कोणी मांडली ?

A. Nehru

नेहरू

B. Mahatma Gandhi

महात्मा गांधी

C. Dr.Ambedkar

डॉ.आंबेडकर

D. M.N Roy

एम.एन.रॉय

Q2) Write short notes (Any Three)

[15]

a. The concept of Sarvodaya

सर्वोदयाची संकल्पना

b. Nehru's internationalism

नेहरूचा आंतरराष्ट्रवाद

c. State socialism

राज्य समाजवाद

d. New Humanism

नव मानवतावाद

e. Concept of Non-Violence

अहिंसेची संकल्पना

Q3) write detailed answers to the following questions? (Any Two)

[20]

खालील प्रश्नांची उत्तरे विस्तृत लिहा ?(कोणतेही दोन)

- a. Discuss the thought on Gandhiji Satyagraha?
गांधीजींच्या सत्याग्रहावरील विचारावर चर्चा करा ? [10]
- b. Explain Nehru's view on Democratic socialism?
नेहरूंचे लोकशाही समाजवादाविषयीचे विचार स्पष्ट करा ? [10]
- c. Explain Dr. Ambedkar's essential conditions for the success of social democracy?
डॉ.आंबेडकरांचे सामाजिक लोकशाहीच्या यशस्वीतेसाठीचे आवश्यक अटी स्पष्ट करा ? [10]
- d. Discuss M.N Roy's views on Radical democracy?
एम.एन.रॉय यांच्या मूलगामी लोकशाही विचारांची चर्चा करा ? [10]

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (62380) POLITICAL SCIENCE PAPER VI Part 2 SEM 4
- 2] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (93505) Political Science-VI DSC-D36 Part 2 SEM 4
- 3] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73464) Political Science-VI DSC-D36 Part 2 SEM 4
- 4] (388) B. A.(Semester) (78864) Political Science-VI DSC-D36 Part 2 SEM 4
- 5] (388) B. A.(Semester) (55072) POLITICAL SCIENCE PAPER VI Part 2 SEM 4

Seat No.	
---------------------	--

Gender and Violence - V

Sub. Code : 93500 / 55067 / 73459 / 62373 / 78859

Total Marks : 40

Time : 02.30 p.m. to 4.00 p.m.

Instructions :

- 1. All questions are compulsory.**
- 2. Figures to the right indicate full marks.**

Q.1) Complete the following statements by choosing the correct option. [5]

1. Harassment of bride for dowry is type of violence.
 - A. natural
 - B. personal
 - C. family
 - D. social
2. The Hindu Marriage Act was passed in
 - A. 1955
 - B. 1961
 - C. 1978
 - D. 2005
3. An Internal Grievance Committee is constituted in places where there are more than workers.
 - A. 10
 - B. 15
 - C. 20
 - D. 25
4. process led to the practice of child marriage in many tribal tribes.
 - A. Acculturation
 - B. Modernization
 - C. Westernization
 - D. Globalization

5. One of the important measures to prevent injustice and oppression of women is to make of women.

A. acculturation	B. modernization
C. empowerment	D. decentralization

Q.2) Write short notes on any three of the following.

[15]

- Nature of gender based violence
- Reasons for dowry practice
- Nature of violence against rural women
- Measures against harassment of women at workplace
- Causes of domestic violence

Q.3) Write a detailed answer on any one of the following.

(10)

- Explain gender issues.
- State the solution plan for domestic violence.

Q. 4) Write a detailed answer on any one of the following.

(10)

- Explain the nature of violence against civilian women.
- State the types of harassment of women at workplace.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) प्रश्नांच्या उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) योग्य तो पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

(05)

1. नववधूचा हुंड्यासाठी होणारा छळप्रकारचा हिंसाचार आहे.

अ. नैसर्गिक	ब. वैयक्तिक
क. कौटुंबिक	ड. सामाजिक

२. हिंदू विवाह अधिनियमसाली संमत झाला.
अ. १९५५
ब. १९६१
क. १९७८
ड. २००५
३. पेक्षा जास्त कामगार असलेल्या ठिकाणी अंतर्गत तक्रार समिती स्थापन केली जाते.
अ. १०
ब. १५
क. २०
ड. २५
४. प्रक्रियेमुळे अनेक आदिवासी जमातीत बालविवाह प्रथा सुरू झाली.
अ. सांस्कृतिकरण
ब. आधुनिकीकरण
क. पाश्चिमात्यीकरण
ड. जागतिकीकरण
५. स्त्रियांवरील अन्याय अत्याचारास प्रतिबंध करण्याचा एक महत्वाचा उपाय म्हणजे स्त्रियांचे घडवून आणणे.
अ. सांस्कृतिकरण
ब. आधुनिकीकरण
क. सबलीकरण
ड. विकेंद्रीकरण

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर टिपा लिहा. (15)

- अ) लिंगभाव हिंसाचाराचे स्वरूप
ब) हुंडा प्रथेची कारणे
क) ग्रामीण स्त्रियांच्या विरोधातील हिंसाचाराचे स्वरूप
ड) कामाच्या ठिकाणी होणाऱ्या स्त्रियांच्या छळावरील उपाययोजना
इ) कौटुंबिक हिंसाचाराची कारणे

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एकावर सविस्तर उत्तर लिहा. (10)

- अ) लिंगभावविषयक समस्या स्पष्ट करा.
ब) कौटुंबिक हिंसाचारावर उपाययोजना सांगा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एकावर सविस्तर उत्तर लिहा. (10)

- अ) नागरी स्त्रियांच्या विरोधातील हिंसाचाराचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) कामाच्या ठिकाणी होणाऱ्या स्त्रियांच्या छळाचे प्रकार सांगा.

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Sociology-VI DSC-D32****Sub. Code: 78860/73460/93501/55068/62374****Day and Date: MAY ,21-05-2025****Total Marks: 40****Time: 02.30 PM To 04:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Q1)** Complete the following statements by choosing the correct alternatives. योग्य पर्याय [5]
निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

- i. The basic definition of health was given by the World Health Organization in.....
जागतिक आरोग्य संघटनेने आरोग्याची मूलभूत व्याख्या साली केली आहे.
A. 1948 १९४८
B. 1951 १९५१
C. 1961 १९६१
D. 2000 २०००
- ii. There are main components to a diet
अन्नाचे प्रामुख्याने मुख्य घटक आहेत.
A. Two दोन
B. Four चार
C. Six सहा
D. Eight आठ
- iii. If the amount of secretion decreases, the amount of sugar in the blood increases.
..... स्त्रावाचे प्रमाण कमी झाल्यास रक्तात साखरेचे प्रमाण वाढते.
A. Insulin इन्सुलिन
B. Cartin कार्टीन
C. Thyroxin थायराक्झीन
D. Piyyutrin पिय्युट्रिन
- iv. Total lifestyle of human being is known as _____
मानवाची एकूण जीवन जगण्याची पद्धती म्हणजे होय.
A. Socialization सामाजीकरण
B. Culture संस्कृती
C. Nature प्रकृती

D. Health आरोग्य

v. State Government launched Mahatma Phule Jan Arogya Yojana.
 राज्य सरकारने महात्मा फुले जन आरोग्य योजना सुरु केली.

- A. Gujarat गुजरात
- B. Maharashtra महाराष्ट्र
- C. Kerala केरळ
- D. Rajasthan राजस्थान

Q2) Write short note (Any three) टिपा लिहा (कोणत्याही तीन)

[15]

- a. a) Nature of Sociology of Health आरोग्याच्या समाजशास्त्राचे स्वरूप
- b) Remedies on Cancer कर्करोगावरील उपाययोजना
- c) Causes of Heart diseases हृदयरोगाची कारणे
- d) Modern Lifestyle आधुनिक जीवनशैली
- e) Rajiv Gandhi Jeevandayi Aarogya Yojana
राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजना

Q3) Write detailed answer on any one question of the following.

[10]

खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

a) Explain the importance of Sociology of Health.

अ) आरोग्याच्या समाजशास्त्राचे महत्त्व स्पष्ट करा.

OR / किंवा

b) Illustrate the causes of diabetes.

ब) मधुमेहाची कारणे विशद करा.

Q4) Write detailed answer on any one question of the following.

[10]

खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

a) Explain the remedies on health problems

अ) आरोग्याच्या समस्येवरील उपाययोजना स्पष्ट करा.

OR / किंवा

b) Elucidate the health policy provisions for people below the poverty line.

ब) दारिद्र्यरेषेखालील लोकांसाठीच्या आरोग्यविषयक धोरणातील तरतुदी विशद करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (78860) Sociology-VI DSC-D32 Part 2 SEM 4
- 2] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (93501) Sociology-VI DSC-D32 Part 2 SEM 4
- 3] (388) B. A.(Semester) (55068) SOCIOLOGY PAPER VI Part 2 SEM 4
- 4] (388) B. A.(Semester) (62374) SOCIOLOGY PAPER VI Part 2 SEM 4

836185

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Economics-V DSC-D33****Sub. Code: 55069/73461/93502/62377/78861****Day and Date: MAY ,06-05-2025****Total Marks: 40****Time: 02.30 PM To 04:00 PM**

- Instructions:**
1. All questions are compulsory
 2. Draw neat labelled diagrams wherever necessary
 3. Figures to the right indicate full marks

Q1) Complete the following sentences by choosing appropriate alternatives. योग्य पर्याय [5]
निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

- i. **Finance Minister of India first introduces finance bill in the -----.**
भारताचे अर्थमंत्री अर्थविधेयक प्रथम ----- मांडतात.
 A. राज्यसभेत
Rajyasabha
 B. लोकसभेत
Loksabha
 C. विधानसभेत
Vidhansabha
 D. विधानपरिषदेत
Vidhanparishad
- ii. **According to Dr. Dalton, public finance is a subject on the border line between economics and -----.**
डॉ. डाल्टन यांच्या मते सार्वजनिक आय-व्यय हा अर्थशास्त्र आणि -----यांच्या सीमारेषेवरील विषय आहे.
 A. History / इतिहास
 B. Sociology/ समाजशास्त्र
 C. Political Science / राज्यशास्त्र
 D. Moral Science/ नीतिशास्त्र
- iii. **Indirect taxes are generally imposed on -----.**
अप्रत्यक्ष कर हे प्रामुख्याने ----- आकरले जातात.
 A. Goods and service
वस्तू व सेवावर
 B. Income
उत्पन्नावर
 C. Capital gains
भांडवली नफ्यावर
 D. Expenditure
खर्चावर

iv. According to Prof. Hawtray, trade cycles is purely ----- phenomenon.

प्रा. हॉट्ट्रे यांच्या मते व्यापार चक्र ही पूर्णपणे ----- घटना आहे.

- A. Social
सामाजिक
- B. National
राष्ट्रीय
- C. Monetary
चलनजन्य
- D. Political
राजकीय

v. In the period of depression, government should follow ----- budget.

चलनघटीच्या/मंदीच्या काळात सरकारने ----- अंदाजपत्रक मांडावे.

- A. Deficit
तुटीचे
- B. Surplus
शिल्लकीचे
- C. Balanced
समतोल
- D. Zero based
शून्याधारित

Q2) Write short notes. (Any three) टिपा लिहा. (कोणतेही तीन)

[15]

- a. Nature of Public Finance
सार्वजनिक आय-व्ययाचे स्वरूप
- b. Features of trade cycles
व्यापारी चक्राची वैशिष्टे
- c. Principle of Maximum Social Advantage
महत्तम सामाजिक लाभ-तत्व
- d. Objectives of budgets
अंदाजपत्रकाची उद्दिष्टे
- e. Merits of Direct taxes
प्रत्यक्ष कराचे गुण

Q3) Write detail answers on any two of the following questions.

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

- a. Explain the Trade Cycle theory of Prof. Schumpeter

प्रा. शुम्पीटर यांचा व्यापारचक्राचा सिद्धांत सविस्तर स्पष्ट करा.

- b. **Suggest various measures to control inflation.**
भाववाढ नियंत्रणाचे विविध उपाय सुचवा.
- c. **State the internal sources of public debt of Union Government.**
केद्र सरकारच्या सार्वजनिक कर्जाचे अंतर्गत मार्ग/साधने विषद करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (55069) ECONOMICS PAPER V Part 2 SEM 4
- 2] (388) B. A.(Semester) (62377) ECONOMICS PAPER V Part 2 SEM 4
- 3] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (93502) Economics-V DSC-D33 Part 2 SEM 4
- 4] (388) B. A.(Semester) (78861) Economics-V DSC-D33 Part 2 SEM 4
- 5] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73461) Economics-V DSC-D33 Part 2 SEM 4

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part II) (Semester-IV)

Examination, May 2025

MARATHI - DSC - C 26 (Paper - VI)

Sub. Code : 93475/55044/49342/73434/62342/78834

Day and Date : Wednesday, 7.5.2025

Total Marks : 40

Time : 10.30 am to 12.00 pm.

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र. 1) योग्य पर्याय निवडा.

(8)

1) बनगरवाडी किती घरांची वस्ती आहे?

अ) 20-25

ब) 30-35

क) 15-20

ड) 70-80

2) बनगरवाडीचा नायक मास्तरचे नाव काय?

अ) राजाराम पाटील

ब) विठ्ठल खरात

क) पांडुरंग कुलकर्णी

ड) राजाराम सौंदणीकर

3) लांडग्याचा वास कोणत्या धनगराला येत असे?

अ) कारभारी

ब) मास्तर

क) काकुबा

ड) रामा

4) मास्तरचा द्वेष कोण करत असते?

अ) दादू बालट्या

ब) आयबू

क) आनंदा रामोशी

ड) रामा बनगर

5) तालीम बांधण्यासाठी कुणाच्या पडक्या घराची निवड केली जाते?

अ) सदा वाणी

ब) आनंदा रामोशी

क) आयबू

ड) दादू बालट्या

6) वांगी गावातील विधवा बाईस फूस लावून कोण पळवून आणतो?

- अ) आनंदा रामोशी ब) दादू बालट्या
क) जगन्या रामोशी ड) रामा बनगर

7) बनगरवाडी हे गाव कोणत्या संस्थानमध्ये येते?

- अ) सातारा ब) फलटण
क) पुणे ड) औंध

8) सता कोणत्या प्राण्याची शिकार करतो?

- अ) डुकर ब) लांडगा
क) कोल्हा ड) हरण

प्र. 2) कादंबरी वाङ्मयाच्या अनुषंगाने बनगरवाडी कादंबरीचे मूल्यमापन करा. (8)

किंवा

बनगरवाडीतील सामाजिक जीवनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र. 3) मास्तर आणि कारभारी यांचे नातेसंबंध स्पष्ट करा. (8)

किंवा

ग्रामीण जीवनातील नमुनेदार व्यक्तिरेखांचा समूह म्हणजे बनगरवाडी कादंबरी होय. कसे ते स्पष्ट करा.

प्र. 4) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) (8)

- अ) बनगरवाडीतील प्रथम पुरुषी निवेदनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) बनगरवाडीतील घटना व प्रसंगाचे स्वरूप लिहा.
क) बनगरवाडीतील संवादाचे विशेष स्पष्ट करा.

प्र. 5) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही दोन) (8)

- अ) रिपोर्टाज लेखनांची संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) शिक्षणविषयक रिपोर्टाज लेखनाचे स्वरूप लिहा.
क) रिपोर्टाज लेखन करताना घ्यावयाची दक्षता सांगा.
ड) तुम्ही पाहिलेल्या साहित्य संमेलनाचे रिपोर्टाज लेखन करा.

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: Geography-V DSC-D47****Sub. Code: 55088/73475/93516/62397/78875****Day and Date: MAY ,08-05-2025****Total Marks: 40****Time: 02.30 PM To 04:00 PM**

Instructions: 1. All questions are compulsory
 2. Figures to the right indicate full marks
 3. Use Sketches/Diagrams wherever necessary

Special Inst.: Use of map stencil is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions: खालील प्रश्नासाठी योग्य पर्यायाची निवड करा. **[5]**

- i. Oceanography is a subbranch of which geography?
 सागर शास्त्र ही कोणत्या भूगोलशास्त्राची उपशाखा आहे ?
 A. Physical प्राकृतिक
 B. Human मानवी
 C. Economic आर्थिक
 D. Social सामाजिक
- ii. Which of the following ocean current is known as warm ocean currents?
 खालीलपैकी कोणता सागरी प्रवाह उष्ण सागरी प्रवाह म्हणून ओळखला जातो. ?
 A. Gulf stream गल्फ स्ट्रीम
 B. Labrador लॅब्राडोर
 C. California कॅलिफोर्निया
 D. Humboldt हम्बोल्ट
- iii. Which is the color of mud deposited by volcanic source?
 ज्वालामुखीय निक्षेपाद्वारे तयार झालेल्या चिखलाचा रंग कोणता असतो. ?
 A. White पांढरा
 B. Black काळा
 C. Yellow पिवळा
 D. Blue निळा
- iv. Which of the following measures useful to control oceanic water pollution ?
 खालीलपैकी कोणत्या उपाययोजना सागर जलप्रदूषण कमी करण्यासाठी उपयुक्त आहेत ?
 A. Ban on Atomic Test अणुचाचणीस बंदी
 B. Control Oil leakages तेल गळती रोखणे
 C. Social Awareness सामाजिक जनजागृती
 D. All of the above वरील सर्व
- v. Which diagram is useful to represent annual wind frequency?

वाय्याची वार्षिक वारंवारिता दर्शविण्यासाठी कोणत्या आकृतीचा उपयोग करतात ?

- A. Wind Rose वातपुष्प
- B. Divided Circle विभाजित वर्तुळ
- C. Divided Rectangle विभाजित आयत
- D. Cube Diagram ठोकळा आकृती

Q2) Write short note (Any Three) टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) **[15]**

- A.** Significance of Oceanography **[5]**
सागरशास्त्राचे महत्त्व
- B.** Factors affecting on Oceanic Salinity **[5]**
सागरजलाच्या क्षारतेवर परिमाण करणारे घटक
- C.** Mineral Oceanic Resources **[5]**
सागरी धातू साधनसंपत्ती
- D.** Overfishing and fishery management **[5]**
अतिमासेमारी आणि मासेमारी व्यवस्थापन
- E.** Wind rose **[5]**
वातपुष्प

Q3) A) Write the definitions of Oceanography and explain the branches of Oceanography? **[10]**

अ) सागरी भूविज्ञानाच्या व्याख्या लिहा आणि सागरी भूविज्ञानाच्या शाखा स्पष्ट करा ?

Or किंवा

B) Describe the factors affecting on the ocean temperature ?

ब) सागर जलाच्या तापमानावर परिणाम करणारे घटकांचे वर्णन करा ?

Q4) A) Explain the sources of marine deposits and classified the ocean deposits? **[10]**

अ) सागरी निक्षेपाचे स्रोत स्पष्ट करा आणि सागरी निक्षेपाचे वर्गीकरण करा ?

Or किंवा

B) Describe the causes and effects of the ocean pollution?

ब) सागरजल प्रदुषणाची कारणे आणि परिणाम यांचे वर्णन करा ?

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (55088) GEOGRAPHY PAPER V Part 2 SEM 4
- 2] (388) B. A.(Semester) (62397) GEOGRAPHY PAPER V Part 2 SEM 4
- 3] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73475) Geography-V DSC-D47 Part 2 SEM 4

4] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (93516) Geography-V DSC-D47 Part 2 SEM 4

5] (388) B. A.(Semester) (78875) Geography-V DSC-D47 Part 2 SEM 4

592554

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****2354 Bachelor of Science****Sub. Name: ENVIRONMENTAL STUDIES****Sub. Code: 94282/93528/67042/73487/78887****/91680/80344/91186/94746/67072 /98758/93704/110924/91697/97471
/92965/94950****Day and Date: MAY ,11-05-2025****Total Marks: 70****Time: 10:30 AM To 01:30 PM**

- Instructions:**
1. All questions are compulsory
 2. Draw neat labelled diagrams wherever necessary
 3. Figures to the right indicate full marks

Q1) Solve following MCQ.**[10]**

- i. Ecotone means -----.
अतिव्याप्तस्थानं म्हणजे _____
 - A. Zone of least density in a community
समुदायामध्ये कमीतकमी घनतेचे क्षेत्र
 - B. Zone of transition between two communities
दोन समुदायामधील संक्रमणाचे क्षेत्र
 - C. Zone of maximum diversity in a community
समाजातील जास्तीत जास्त विविधतेचे क्षेत्र
 - D. Zone of highest density in a community
समाजातील सर्वाधिक घनतेचे क्षेत्र
- ii. Dodo bird species is-----
डोडो पक्षी प्रजाती आहे -----
 - A. Exotic
परस्थ
 - B. Extinct
नामशेषत्व / विनाश झालेले
 - C. Endangered
अस्तित्व धोक्यात असलेले
 - D. Rare
दुर्मिळ
- iii. Conservation within the natural habitat is-----
नैसर्गिक अधिवासात संवर्धन यांस म्हणतात -----
 - A. Ex-situ conservation
परस्थानी संवर्धन
 - B. In-situ conservation
मूलस्थानी संवर्धन
 - C. Internal conservation

आंतरिक संवर्धन

D. In-vivo conservation

सजीवांमध्ये संवर्धन

iv. The organisms which feed on dead organisms and excreta of living organisms are known-----

जे जीव मृत जीवांना खातात आणि मलमूत्र यांच्यावर जगतात -----

A. Decomposers

विघटन करणारे

B. Renewable

अक्षय

C. Abundant

मुबलक

D. None of the above

वरीलपैकी काहीही नाही

v. The Environment (Protection) Act, 1986 was enacted for the ----- of environment.

पर्यावरण (संरक्षण) कायदा, 1986 पर्यावरणाच्या -----साठी लागू करण्यात आला.

A. Protection and improvement

संरक्षण आणि सुधारणा

B. Law and enforcement

कायदा आणि अंमलबजावणी

C. Management and economy

व्यवस्थापन आणि अर्थव्यवस्था

D. Health and regulation

आरोग्य आणि नियमन

vi. The most important human activity, leading to the extinction of wildlife, is-----

सर्वात महत्वाची मानवी क्रिया, ज्यामुळे वन्यजीवांचा नाश होतो-----

A. Pollution in wildlife

वन्यजीवांमधील प्रदूषण

B. Hunting for valuable wildlife products

मौल्यवान वन्यजीव उत्पादनांची शिकार

C. Alternation and destruction of the natural habitats

नैसर्गिक अधिवासांचे नाश

D. Introduction of alien species

परदेशी प्रजातींचा परिचय

vii. Soil erosion removes surface soil which contains-----

मातीची धूप पृष्ठभागाची माती काढून टाकते ज्यामध्ये -----असते

A. sand

वाळू

B. parental rock

मूळ खडक

- C. Plant microbes
वनस्पती सूक्ष्मजंतू
- D. Organic matter
सैद्धिग पदार्थ

viii. Eutrophication is-----

पोषणतीरेक म्हणजे -----

- A. water treatment process
पाणी प्रक्रिया
- B. Accumulation of plant nutrient in water leads algal boom
पाण्यात वनस्पती पोषक संचय, जैविक वनस्पती वाढ
- C. process of mineral cycle
खनिज चक्राची प्रक्रिया
- D. Introduction of alien species
परदेशी प्रजातींचा परिचय

ix. The objective of Environment studies is -----

पर्यावरण अभ्यासाचे उद्दिष्ट आहे-----

- A. Raise consciousness about environment problems
पर्यावरणाच्या समस्यांबद्दल जागरूकता वाढवा
- B. To teach environmentally appropriate steps
पर्यावरणास अनुकूल पावले शिकवणे
- C. Create an environmental problem awareness
पर्यावरणीय समस्येची जाणीव निर्माण करा
- D. All of the above
वरील सर्व

x. The surface area from which rainwater that runs off rainwater is collected is called -----

ज्या पृष्ठभागावरून पावसाचे वाहत जाणारे पाणी एकत्र केले जाते त्याला ----- म्हणतात

- A. Rainwater Harvesting
पावसाच्या पाण्याचे संकलन
- B. Catchment Area
पाणलोटक्षेत्र
- C. Water establishment
पाणी स्थापना
- D. None of the above
वरीलपैकी काहीही नाही

Q2) Answer any three from the following खालीलपैकी कोणतेही तीन उत्तर द्या

[15]

- a. Q1. Explain the single-channel layer model with a suitable diagram.
- Q2. Explain the need for public awareness of the environment.
- Q3. Discuss the threats to biodiversity.
- Q4. Explain details about Mineral resources.

Q5. Briefly explain water harvesting and watershed management.

Q1. आकृतीसह एकरी मार्गाने होणाऱ्या ऊर्जा प्रवाहाची प्रतिकृतीची माहिती लिहा.

Q2. पर्यावरणाबाबत जनजागृतीची गरज स्पष्ट करा.

Q3. जैवविविधतेला असलेल्या धोक्यांची चर्चा करा.

Q4. खनिज संसाधनां बद्दल तपशील स्पष्ट करा.

Q5. पाणी संकलन आणि पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन थोडक्यात सांगा

Q3) Write a Short note on any three कोणत्याही तीनवर लहान टीप लिहा

[15]

a. Q1. Mitigation of pollution due to mining

Q2. Man- wildlife conflicts

Q3. Deforestation

Q4. Noise pollution

Q5. Biomass energy

Q1. खाणकामामुळे होणारे प्रदूषण कसे कमी करणे

Q2. मानव वन्यजीव संघर्ष

Q3. जंगलतोड

Q4. ध्वनी प्रदूषण

Q5. जैववस्तुमानीय ऊर्जा

Q4) Explain in detail the Air (Prevention and Control of Pollution) Act

[10]

OR

Briefly discuss the various types of terrestrial and aquatic ecosystems.

हवा (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) कायद्याचे तपशीलवार वर्णन करा.

किंवा

विविध प्रकारच्या स्थलीय आणि जलीय परिसंस्थेची थोडक्यात चर्चा करा

Q5) What is urbanization? discuss problems related to energy in urban area? Add a note on rainwater harvesting. **[10]**

OR

What is disaster management? explain with floods and earthquake?

शहरीकरण म्हणजे काय ? शहरी भागातील ऊर्जेशी संबंधित समस्यांवर चर्चा करा ? पावसाच्या पाण्याच्या

संकलन साठवणुकीवर एक टीप जोडा

किंवा

आपत्ती व्यवस्थापन म्हणजे काय ? पूर आणि भूकंप सह स्पष्ट करा.

Q6) What is the desertification phenomenon? Add notes on the Desert ecosystem and grassland ecosystem. **[10]**

OR

Explain population explosion and its impact and control measures

वाळवंटीकरणाची प्रक्रिया काय आहे ? वाळवंटातील परिसंस्था आणि गवताळ प्रदेशातील परिसंस्थेवर नोंदी

जोडा.

किंवा

लोकसंख्या स्फोट आणि त्याचे परिणाम आणि नियंत्रण उपाय स्पष्ट करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (7823) Bachelor of Business Administration NEP (91680) Environmental Science Part 2 SEM 4
- 2] (388) B. A.(Semester) (78887) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 3] (7824) Bachelor of Computer Application (CBCS)NEP (91186) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 4] (7825) Bachelor of B. Com Information Technology (IT) (92965) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 5] (7826) Bachelor of B.Com Bank Management(Entire) (110924) Environmental Studies Part 2 SEM 4
NEP 2020
- 6] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (93528) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 7] (7810) B.C.A. (CBCS) (94746) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 8] (7822) Bachelor of Commerce (NEP20) (91697) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 9] (2354) B.Sc. CBCS (NEP 2020) (94282) ENVIRONMENTAL STUDIES Part 2 SEM 4
- 10] (388) B. A.(Semester) (67042) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 11] (7801) Bachelor of Comm. (CBCS) (97471) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 12] (7804) Bachelor of Business Administration (CBCS) (80344) Environmental Science Part 2 SEM 4
- 13] (7826) Bachelor of B.Com Bank Management(Entire) NEP (94950) Environmental Studies Part 2 SEM 4
2020
- 14] (3145) Bachelor of Arts(Defence Study) NEP-2020 (93704) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 15] (717) Bachelor of Computer Application (67072) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 16] (3129) B.A. (C.B.C.S) (73487) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 17] (4477) B.A. SPORTS (NEP23) (98758) Environment Study Part 2 SEM 4